

Nauczanie historii studentów niepełnosprawnych za pomocą cyfrowych narzędzi do grywalizacji (Rezultat 1)

Autorzy

Dariusz Dudzik, Anna Stefanowicz-Kocoł

Współautorzy

Aneta Grochowska, Marcin Głodzik, Barbara Derżypolska, Cristina Tiganea, Alexandra Kalemziejewska, Sreten Koceski, Herbert ten Thij, Emanuela Adesini, Francesca Contimica, Nebi Demir, Murat Aydogmus

Edytor

Anna Stefanowicz-Kocoł

Szata graficzna

Dariusz Dudzik

Copyright

(C) 2023, Tech-Game

Tech-Game konsorcjum

University of Applied Sciences in Tarnow	UAS	PL
Community Development Institute	CDI	MK
Istituto di Istruzione Superiore Mandralisca	I.I.S	IT
International Excellence Reserve	I.E.R.	NL
The Special Secondary School For Visually Impaired Students	SPDV	RO
Avrupa Yenilikçi Toplum Derneği	EISA	TR)

Co-funded by
the European Union

**Nauczanie historii studentów niepełnosprawnych za pomocą cyfrowych narzędzi
do grywalizacji**

Rezultat 1

Numer referencyjny projektu: **2021-1-PL01-KA220-SCH-000023916**

Data rozpoczęcia: 01-11-2021 Data zakończenia: 01-11-2023

SPIS TREŚCI

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Podsumowanie kadry kierowniczej

Włączenie technologii do edukacji wpłynęło pozytywnie na proces uczenia się studentów z niepełnosprawnościami (SWD). Uważa się, że zdalne nauczanie wywiera pozytywny wpływ na wyniki nauczania SWD (Waight i Odrive, 2020), jednocześnie wyposażając instytucje w narzędzia niezbędne do zdobycia i utrzymania ich zainteresowań (Bebeley, 2016). Pomimo tych korzyści naukowcy odkryli niechęć nauczycieli do wprowadzania technologii podczas zajęć w klasie. Argumenty wahały się od słabych kompetencji technicznych, wybrakowanych materiałów dydaktycznych, mniejszej kontroli i braku czasu (Tallvid, 2016) do poczucia niewystarczalności (Atanga i in., 2020). W odpowiedzi administratorzy oświaty odpowiadali interwencjami, takimi jak wzajemne wsparcie oraz prośby o pomoc techniczną i finansową (Tusiime i in., 2020).

Z drugiej strony badania przeprowadzone przez Catalano i in. (2021), stwierdzili, że w dobie pandemii COVID-19 studenci z niepełnosprawnościami mieli różne trudności związane z nauczaniem zdalnym. Ustalono, że niepełnosprawni studenci napotykają różne problemy z nauczaniem zdalnym, ponieważ nie mieli oni dostępu do źródeł niezbędnych do uzyskania dostępu do materiałów edukacyjnych ani nie otrzymali wystarczającego wsparcia ze strony swoich mentorów oraz nauczycieli, żeby skutecznie w odpowiednich placówkach oświatowy (źródło?). Oprócz tego autorzy (?) stwierdzili, że niepełnosprawni studenci nie mieli wystarczających umiejętności, które można odpowiednio wykorzystać w trakcie uczenia się zdalnie. Ponadto spotykają się oni z różnymi trudnościami związanymi ze zrozumieniem przygotowanych dla nich wykładów, które można by odpowiednio wykorzystać do nauczania studentów z niepełnosprawnościami. Co więcej, nauczyciele nie byli wystarczająco wyszkoleni, co mogłoby być użyte w nauczaniu online. Wpłynęło to na brak osiągnięcia pożądanych efektów nauczania (Tonks i in., 2021). Kolejną kwestią jest wymóg pozostania w domu, który miał negatywne skutki dla ich zdrowia psychicznego. W rezultacie niektórzy niepełnosprawni studenci nie umieli pogodzić się z niestałością sytuacji spowodowanej pandemią COVID-19 (Gin i in., 2021).

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Dodatkowo problemy związane z przejściem z fizycznego środowiska edukacyjnego do internetowego często sprawiają trudności studentom niepełnosprawnym, ponieważ udogodnienia zapewniane w odpowiednich instytucjach edukacyjnych nie były obecne w ich domach. Nadto, istotną przeszkodą okazały się kwestie finansowe, ponieważ niepełnosprawni studenci musieli zaopatrzyć się w nowe urządzenia elektroniczne umożliwiające uczestnictwo w zajęciach w odpowiednim stopniu. Wszystkie te aspekty skutkują niedogodnościami, z którymi musieli się zmierzyć zarówno niepełnosprawni

studenci, jak i ich nauczyciele, aby osiągnąć odpowiedni stopień edukacji (Coleman-Jensen, 2020; Gundersen i in., 2020; Rabbitt i Smith, 2021).

1. Wprowadzenie do projektu

Technologie informacyjno-komunikacyjne zapewniają młodym ludziom niepełnosprawnym i ich nauczycielom narzędzia i zasoby, które mogą zmienić przebieg lekcji historii. Wspomagani przez swoich nauczycieli niepełnosprawni młodzi ludzie uczą się w ten sposób oceniać aktualność i wiarygodności przeglądanych źródeł dokumentalnych. Muszą także nauczyć się wykraczać poza zasadniczo narracyjny aspekt historii, aby zapewnić przekrojowy i porównawczy typ. Zasadniczo wsparcie edukacyjne potrzebne do takich procesów uczenia się wymaga od nauczycieli przyjęcia nowych ról i stania się m.in. przewodnikami i mediatorami. W strategii edukacyjnej UE 2025 stwierdzono, że UE musi pilnie zająć się pojawiającymi się trendami w zakresie narzędzi cyfrowych i przygotować się na zmiany społeczno-gospodarcze poprzez zachęcanie do modernizacji systemów kształcenia i szkolenia. Ponadto Strategia Unii Europejskiej na rzecz Młodzieży na lata 2019-2027 dąży do tego, aby młodzi ludzie stali się kowalami własnego losu, wspiera ich rozwój osobisty i dążenie do samodzielności, kształtuje ich wytrzymałość i wspiera nabywanie umiejętności życiowych pozwalających radzić sobie ze zmieniającym się światem. Strategii UE dotyczące przyszłych technologii i danych mają na celu zachęcenie przedsiębiorstw do pracy z nowymi technologiami i ich rozwijania, jednocześnie dbając o to, by zdobyły one zaufanie obywateli.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Niemal we wszystkich krajach UE niepełnosprawni młodzi ludzie uczą się historii za pomocą samouczków i metod klasycznych. Istnieją miliony Otwartych Zasobów Edukacyjnych (OER), które je promują. Jednak 80% z nich zawodzi w tym procesie, ponieważ nie wiadomo, czym są narzędzia grywalizacji. Statystyki Eurostatu 2020 wykazały, że 23,9% niepełnosprawnych młodych ludzi boryka się z brakiem podstawowych umiejętności cyfrowych. 4,3 miliona (8%) nie ma żadnych podstawowych umiejętności cyfrowych. Dwie trzecie dużych przedsiębiorstw wskazuje na niedobór specjalistów ICT na rynku pracy (DESI 2020). Ogólnym celem projektu jest wdrożenie podejścia blended learning, czyli mieszana metoda kształcenia, łącząca tradycyjne metody nauki z aktywnościami prowadzonymi zdalnie za pomocą komputera w celu lepszego zrozumienia procesu nauczania historii poprzez grywalizację niepełnosprawnych młodych studentów.

Konkretne cele projektu to:

- Wspieranie budowania potencjału nauczycieli historii w szkołach podstawowych i średnich;
- Wspieranie nauczycieli i doskonalenie ich kluczowych kompetencji poprzez wykorzystanie grywalizacji na lekcjach historii;
- Tworzenie oprogramowania i narzędzi grywalizacji związanych z tematyką historyczną;
- Cyfryzacja narzędzi grywalizacyjnych poprzez stworzenie platformy grywalizacyjnej i aplikacji mobilnej;
- Wspieranie nauczycieli w stosowaniu i dzieleniu się skutecznymi metodami uczenia się i zapoznanie się z przeszłością studentów z mniejszymi szansami (problemy ze wzrokiem, problemami ze słuchem, problemami intelektualnymi i dysleksją), z uwzględnieniem możliwości i implikacji cyfryzacji;
- Wspieranie włączenia studentów o mniejszych szansach; – Wspieranie równości w nauce historii dla studentów o mniejszych szansach;

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

- Promowanie dialogu międzykulturowego oraz pogłębianie wiedzy i akceptacji różnorodności w społeczeństwie;
- Uznanie i walidacja pracy nauczycieli historii w kształceniu pozaformalnym na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym i lokalnym;
- Promowanie różnorodności, dialogu międzykulturowego i międzyreligijnego, a także wspólnych wartości: wolności, tolerancji i poszanowania praw człowieka i praw społecznych

2. Konsorcjum projektowe

Organizacja składająca wniosek:

Akademia Nauk Stosowanych w Tarnowie - Polska

Organizacje partnerskie:

1. Community development institute – Republika Macedonii Północnej
2. Istituto d'Istruzione Superiore Mandralisca - Włochy
3. Stichting International Excellence Reserve - Holandia
4. Scoala gimnasiala speciala pentru deficienti de vedere - Rumunia
5. Avrupa Yenilikçi Toplum Derneği - Turcja

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

6. Opis wyników projektu 1

Pierwszy zakres projektu będzie dotyczył produkcji treści grywalizacji z faktami historycznymi. To nie zamieni nauki w grę, ale doda jej elementy. Nacisk będzie położony na zwiększenie zaangażowania dzięki elementom interaktywnym. Organizacja wnioskująca jako lider będzie współpracować z organizacjami partnerskimi w tworzeniu i rozwijaniu tych narzędzi. Oceny potrzeb wykazały, że grywalizacja jest szeroko stosowana w biznesie i zarządzaniu. Ostatnio stosowanie tej metody w placówkach edukacyjnych wzrosło. Niemniej jednak nie ma wielu zasobów edukacyjnych dla studentów z niepełnosprawnościami, które zawierają elementy grywalizacji. Elementy innowacji w tym produkcie są związane z faktem, iż cała zawartość grywalizacji zostanie udostępniona dla różnych rodzajów niepełnosprawności poprzez tworzenie materiałów audio i brajlowskich, wspieranych językiem migowym opracowanych z wykorzystaniem czcionki dla dyslektyków i specjalnie zmodyfikowane książki.

Rezultatem tych działań będzie tworzenie treści opartych na grach na lekcjach historii dla studentów niepełnosprawnych. Te wyniki metodologiczne obejmują badania stacjonarne i grup docelowych w celu odkrycia najlepszej opcji, związanej z grywalizacją, doskonaleniem umiejętności miękkich oraz zawodowych nauczycieli historii, zgodnością, zmianom zachowania, a także gamifikowane oceny dla tradycyjnych kursów eLearningowych (częściowy typ grywalizacji).

Powstałe treści będą publikowane w sześciu językach (angielskim, macedońskim, niderlandzkim, rumuńskim, włoskim i tureckim). Oto potencjał przenoszenia tego wyniku.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

7. Pierwotne badanie bezpośredniej oceny różnic (badanie źródeł wtórnych)

Celem tego badania stacjonarnego jest zdefiniowanie terminów związanych z osobami niepełnosprawnymi oraz zdefiniowanie 4 różnych kategorii osób niepełnosprawnych (osoby z uszkodzonym słuchem, osoby z uszkodzonym wzrokiem, osoby z dysleksją i osoby z niepełnosprawnością intelektualną). Pozwoli to na lepsze zrozumienie, zrozumienie sposobu i procesu kształcenia tych osób w krajach organizacji partnerskich, procesu inkluzji, ram prawnych, odpowiednich statystyk itp.

7.1 Charakterystyka studentów niepełnosprawnych:

Niepełnosprawność to stan, który wynika z dysfunkcji fizycznej lub psychicznej oraz wady anatomicznej lub zniekształcenia sylwetki. Może wynikać z urazów okołoporodowych, chorób i zaburzeń rozwojowych. Jej skutkiem są ograniczenia w wykonywaniu podstawowych funkcji fizycznych oraz ograniczone możliwości komunikacyjne osób niepełnosprawnych. Z punktu widzenia pedagogiki specjalnej możemy podzielić niepełnosprawność na:

- 1) Studenci z dysfunkcjami sensorycznymi z uszkodzeniami narządów zmysłów, do których zalicza się:
 - studentów niewidomych i głuchych
- 2) Studenci niepełnoprawni ruchowo:
 - studenci z niepełnosprawnością ruchową (dysfunkcje narządu ruchu)
 - osoby z przewlekłymi chorobami narządów wewnętrznych

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

3) Studenci z niepełnosprawnością intelektualną

- studenci upośledzeni umysłowo
- studenci chorzy psychicznie z zaburzeniami osobowości i zachowania
- zaburzenia behawioralne

4) Studenci z niepełnosprawnościami sprzężoną wielostopniową, wielozakresową). Biorąc pod uwagę okres życia, w którym pojawiła się niepełnosprawność, możemy sklasyfikować studentów:

- 1) uczniowie niepełnosprawni od urodzenia lub wczesnego dzieciństwa, np. studenci niewidomi
- 2) studenta z nabytą niepełnosprawnością, jeżeli niepełnosprawność pojawiła się w późniejszym etapie życia, na przykład w wyniku wypadku lub choroby.

Ze względu na stopień niepełnosprawności wyróżniamy uczniów z lekkim, umiarkowanym i znacznym stopniem niepełnosprawności. Dokumentem zawierającym przepisy prawne dotyczące kształcenia osób niepełnosprawnych jest ustawa z dnia 7 września 1999 r. (z późniejszymi zmianami) o systemie oświaty. Kwestia edukacji osób niepełnosprawnych poruszana jest także w Deklaracji z Salamanki z 10 czerwca 1994 r. Prawa osób niepełnosprawnych opisane są także w takich dokumentach jak: Powszechna Deklaracja Praw Człowieka (1948), Konwencja o prawach Dziecka (1989), Światowa Deklaracja w sprawie Edukacji dla Wszystkich (1990), Standardowe Zasady Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych (1993), Traktat amsterdamski (1997), Deklaracja madrycka (2002).

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

7.2 Definicje różnych rodzajów niepełnosprawności

7.2.1 Upośledzenie słuchu

Definicja upośledzenia słuchu

Niedosłuch to zmniejszenie zdolności słyszenia wynikające z uszkodzenia jednej lub kilku części aparatu słuchowego.

Niedosłuch polega na **zmniejszeniu zdolności słyszenia**, co może prowadzić nawet do **utracy słuchu**; konkretnie jest to zmniejszenie zdolności słyszenia wynikające z uszkodzenia jednej lub kilku części aparatu słuchowego, które może dotyczyć tylko jednego ucha (**niedosłuch jednostronny**) lub obu (**niedosłuch obustronny**).

Z wyjątkiem przypadków nagłej lub **traumatycznej głuchoty**, utrata słuchu jest powolnym i postępującym procesem, podobnie jak krótkowzroczność, która dotyka 10% światowej populacji i około 7 milionów ludzi we Włoszech.

Najczęstsze objawy niedosłuchu

Wśród **objawów** spotykanych u osób z **ubytkiem słuchu** najczęstszym jest **trudność w wyraźnym odbieraniu dźwięków** w codziennych sytuacjach i z otoczenia, np.

- rozmowy w zatłoczonych i hałaśliwych miejscach (np. w supermarkecie, restauracji);
- słuchanie głosu dzieci
- dialogi artykułowane cichym głosem lub w otoczeniu, w którym słyhać pogłos (np. w kościele);
- rozmowy telefoniczne

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

- źródła dźwięku takie jak: telewizja czy radio
- dialogi w aucie
- spotkania w pracy (wiele różnych głosów w tym samym czasie)

Ważne jest, aby polegać na specjalistycznym badaniu laryngologicznym w celu wykrycia ewentualnego **niedosłuchu**, jego stopień i najlepsze rozwiązanie terapeutyczne.

Przyczyny niedosłuchu oraz utraty słuchu

Przyczyn tych jest wiele i determinują różne rodzaje niedosłuchu. Główne i najbardziej znane to:

- **hałas – niedosłuch spowodowany** nadmiernym hałasem jest najczęstszym przypadkiem. Wynika to z **wydłużonego narażenia na dźwięk o dużym natężeniu** (powyżej 85 dB) lub na **krótkie, ale intensywne dźwięki** (wybuch petardy). Z powodu tych szczególnie głośnych dźwięków komórki rzęsaty w ślimaku są uszkodzone, co prowadzi do upośledzenia słuchu. Najbardziej narażeni na tego typu ubytek słuchu są pracownicy niektórych sektorów przemysłu (metalowego, drzewnego, poligraficznego). W takich przypadkach ważne jest, aby **zapobiegać utracie słuchu** poprzez stosowanie odpowiednich **środków ochrony słuchu** (słuchawki, zatyczki do uszu)

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

- **Wiek** – **naturalny** spadek zdolności słyszenia od około 50 r.ż. : presbycusis to naturalny spadek zdolności słyszenia od około 50 roku życia. Zaburzenie to dotyka dużego odsetka osób (około 40% populacji w wieku powyżej 65 lat). Przebieg presbycusis jest zwykle powolny, a pierwszymi objawami są słabe postrzeganie wyższych częstotliwości i trudności w porozumiewaniu się w szczególnie hałaśliwych miejscach. Najlepsza terapia presbycusis polega na zastosowaniu **nowoczesnych aparatów słuchowych**.

- **Predyspozycje genetyczne** - spośród wielu czynników wpływających na presbycusis należy pamiętać o otosklerozie, chorobę dotykającą kości ucha (młoteczek, kowadełko, strzemiączko) upośledzając ich ruchomość.

- **Infekcje** - określone infekcje wewnętrzne i stany **zapalne ucha** mogą również powodować pogorszenie lub utratę słuchu. W szczególności **zapalenie ucha środkowego** jest ściśle związane z utratą słuchu. Typowymi objawami tego zapalenia są: pulsujący ból ucha, gorączka oraz utrata słuchu. Leczenie polega na przyjmowaniu antybiotyków.

Rodzaje niedosłuchu

Utrata lub pogorszenie słuchu mogą objawiać się na różne sposoby, w zależności od przyczyn i czynników, z których się wywodzi. Najbardziej znane rodzaje ubytków słuchu to:

- **Wrodzony niedosłuch** - dziedziczna utrata słuchu lub spowodowana wadami rozwojowymi i problemami powstałymi w czasie ciąży lub porodu. Obejmować może dowolną strukturę układu słuchowego (ucho zewnętrzne, środkowe i wewnętrzne).

- **Niedosłuch czuciowo-nerwowy** - spadek zdolności słyszenia spowodowany uszkodzeniem ucha wewnętrznego, zwłaszcza ślimaka (lub gniazdo), które z różnych powodów

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

nie jest już w stanie przetwarzać dźwięku przez wibracje odbierane jako impulsy nerwowe.

- **Niedosłuch centralny** - występuje, gdy uszkodzenie dotyczy centralnych dróg słuchowych (poza nerwem słuchowym). Wynikające z tego objawy mogą początkowo mieć jedynie charakter neurologiczny, ściśle zależny od przyczyny i miejsca uszkodzenia, a dopiero później przejawiać uszkodzenie słuchu. Typ ubytku słuchu jest klasycznie zmysłowo-nerwowy z ekstremalną trudnością w rozróżnianiu werbalnym.

- **Nabyty niedosłuch** - w tym przypadku niedosłuch występuje w wyniku wpływu czynników zewnętrznych. W szczególności można je podzielić na: niedosłuch przewodzeniowy (gdy problem dotyczy struktur przewodzących dźwięk, np. zapalenie ucha) lub niedosłuch czuciowo-nerwowy (gdy problem dotyczy ślimaka lub nerwu słuchowego). Jeśli uszy cierpią na zmniejszenie zdolności słyszenia, nazywa się to obustronnym niedosłuchem czuciowo-nerwowym (szkody spowodowane hałasem oraz wiekiem). Gdyby nabyty ubytek słuchu był spowodowany zarówno czynnikami transmisyjnymi, jak i czuciowo-nerwowymi, mówimy o niedosłuchu mieszanym (np. otoskleorza).

- **Zmienny niedosłuch** - próg słyszenia zmienia się w czasie, przechodząc przez fazy redukcji i całkowitej remisji. Zmienny ubytek słuchu jest typowy dla choroby Menier'a. W sytuacji ograniczonej percepcji słuchowej w równym stopniu dla wszystkich częstotliwości, które nazywamy niedosłuchem pantonalnym.

- **Niedosłuch przy wysokich częstotliwościach** -Charakteryzują się pogorszeniem zdolności słuchu przy częstotliwościach powyżej 4000 Hz. Najczęstsze to presbycusis i stek narciarski. Nagły lub przewlekły uraz słuchu, ototoksyczność, infekcje wirusowe, niektóre formy utraty słuchu związane z wiekiem oraz czynniki genetyczne przyczyniają się do wystąpienia tych form.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Skutki tego rodzaju ubytku słuchu są różne, dlatego wskazane jest, aby każdą osobę przeanalizować indywidualnie, w celu rozwiązania jej problemu.

Testowanie, profilaktyka i leczenie niedosłuchu

Pierwszym krokiem do lepszego radzenia sobie z upośledzeniem słuchu jest rozpoznanie trudności w rozróżnianiu dźwięków. Komunikacja z bliską osobą i umówienie wizyty kontrolnej może utworować drogę do lepszej jakości życia. Pomoże ustalić to ocena zdolności słuchu oraz stopnia niedosłuchu stwierdzona przez protetyka słuchu.

Profilaktyka jest niezbędna: obejmuje odpowiednią higienę uszu, **stosowanie środków ochrony słuchu**, np. słuchawek i zatyczek do uszu na każdą okazję, zdrowy tryb życia, który wymaga ograniczenia spożywania narkotyków, palenia oraz picia alkoholu. Jak wiadomo, ubytek słuchu może mieć różne przyczyny, rodzaje i nasilenie, a także może dotyczyć każdego wieku, a także może być związane z innymi patologiami. W przypadku **niedosłuchu przewodzeniowego** usunięcie przyczyn zwykle prowadzi do rozwiązania problemu (usuwanie korka woskowinowego lub ciała obcego, leki na zapalenie ucha, operacja na zapalenie ucha). W zakresie **habilitacji/rehabilitacji** nowoczesne aparaty słuchowego spowodowały znaczny niedosłuch czuciowo-nerwowy, który jest zwykle cięższy niż transmisyjny i nie może być uleczony farmakologicznie i/ lub chirurgicznie. **Wyjątkiem są przypadki nagłej głuchoty**, których terapia lekami kortyzonowymi, diuretykami i hiperbarią tlenową powoduje regresję ubytku słuchu.

W przypadku **niedosłuchu mieszanego** interwencja specjalistyczna wraz z **leczeniem farmakologicznym** zwykle jest rozwiązaniem problemu. Ponadto różne badania wykazały, że utrata słuchu jest czynnikiem, który może przyczynić się **do upośledzenia funkcji poznawczych** u dorosłych i/lub osób starszych. Im większy stopień ubytku słuchu, tym większe prawdopodobieństwo upośledzenia funkcji poznawczych.

Przyjęcie prostych rozwiązań, takich jak wczesna identyfikacja głuchoty i korzystanie z aparatów słuchowych, nie tylko pozwoliłoby zapobiec postępowaniu zaburzeń funkcji poznawczych, ale potencjalnie mogłoby złagodzić jej objawy.

Niedosłuch dziecięcy - jak radzić sobie z niedosłuchem u dzieci.

Ubytek słuchu u dzieci, niezależnie od jego charakteru i stopnia, jest złożonym problemem **wymagającym skutecznej profilaktyki**, wczesnej diagnozy, a w razie potrzeby zastosowania aparatów słuchowych i procesu rehabilitacji.

Przyczyny **niedosłuchu** można podzielić na dwie grupy: **dziedziczne i nabyte**, a te ostatnie na **prenatalne, okołoporodowe i poporodowe**.

- **Przyczyny dziedziczne** - Liczne geny, pochodzące od jednego lub obojga rodziców, są zwykle odpowiedzialne za większość ubytków słuchu u dzieci. Jednak niektóre zmiany genetyczne mogą ujawnić się w późniejszym etapie życia.
- **Przyczyny prenatalne** - w większości spowodowane infekcjami nabytymi w czasie trwania ciąży, ale szkodliwe okazały się także niektóre leki, narkotyki oraz alkohol.
- **Przyczyny okołoporodowe** - trudne do zidentyfikowania, najczęściej niska masa urodzeniowa (<1500 g), niedotlenienie i zapalenie opon mózgowych.
- **Przyczyny poporodowe** - spowodowane głównie infekcjami wirusowymi odbytymi w pierwszych latach życia, razem z zapaleniem opon mózgowych i stosowaniem leków ortotoksycznych. Bardzo ważne jest, aby dzieci odbyły badanie słuchu i miały postawioną ewentualną diagnozę, identyfikacja miejsca urazu i weryfikacja, czy ubytek słuchu nie jest przyczyną trudności w komunikacji. Po ustaleniu diagnozy należy przeprowadzić prawidłowy proces rehabilitacji, który ma fundamentalne znaczenie dla rozwoju psychospołecznego dziecka.

Charakterystyka osób z problemem ze słuchem

Niedosłuch często występuje z trudnością w rozumieniu, co mówi druga osoba, zwłaszcza w głośnym otoczeniu.

Znaczne uszkodzenie słuchu może wpływać na rozwój werbalny i językowy dziecka oraz powodować dalsze konsekwencje dla komunikacji, rozwoju psychologicznego, edukacyjnego i społecznego.

Złożoność tych skutków zależy od kilku czynników: od stopnia i czasu trwania wady słuchu, od wieku zachorowania, towarzyszących patologii, wczesnej interwencji, modalności i charakterystyki leczenia protetycznego i rehabilitacyjnego, ale także od rodzaju środowiska komunikacyjnego i stopnia wsparcia bliskich.

Specjalne narzędzia wykorzystywane w procesie edukacyjnym dla grupy docelowej

Niesłyszący uczniowie mogą poprawić autonomię i komunikację przy wsparciu technologii informacyjnej. Innowacje technologiczne przyniosły znaczne korzyści osobom z niepełnosprawnością sensoryczną. Na przykład w przypadku dzieci głuchych, jeśli niepełnosprawność słuchowa zostanie wykryta wcześnie, niedługo po urodzeniu, mogą one doświadczyć percepcji pierwszych dźwięków, głosu rodziców i wszystkich bodźców przydatnych do odwzorowania pierwszych wersów, potem słów.

Protezy pozwalają w rzeczywistości aktywować różne obszary mózgu poprzez słuch, dzięki czemu dzieci mogą zacząć mówić. Bardzo ważne jest jednak, aby diagnoza była jak najszybsza. Nie zawsze tak jest i kiedy cisza towarzyszy wczesnym etapom dzieciństwa, należy uruchomić konkretne interwencje wspierające, które pozwolą na pomyślność komunikacji, a wraz z nią nauki. Głuchota w rzeczywistości wiąże się z szeregiem trudności w procesie przyswajania języka werbalnego, co występuje naturalnie u tych, którzy słyszą oraz słuchają otaczającego środowiska dźwiękowego w pierwszych latach życia.

Specjalne podejście w pracy z grupą docelową

Jak interweniować w szkole?

Sposoby interwencji w środowisku szkolnym mogą być liczne i związane ze specyfiką sytuacji. **W szkole jednak komunikacja dydaktyczna między nauczycielami a uczniami opiera się głównie na komunikacji werbalnej, co dla wielu uczniów niesłyszących wiąże się z oczywistymi trudnościami w nauce.** Przydatne jest stosowanie narzędzi ułatwiających procesy uczenia się. Wśród nich oczywiście wykorzystanie **nowych technologii nauczania** mogących pomóc przezwyciężyć lub zmniejszyć trudności w nauce i przyczynić się do sukcesu edukacyjnego. W rzeczywistości technologie komputerowe umożliwiają **adaptacje** w korzystaniu z komputerów, wykorzystywaniu **multimediów, animacji czy napisów**. Nauczyciele mogą przygotować lekcje za pomocą programu **PowerPoint** lub tworzyć hiperteksty, podczas gdy uczniowie mogą korzystać z różnych **specjalistycznych programów** wspomagających naukę, słowników multimedialnych, **edytory tekstu z obrazkami** i nie tylko. Istnieją także dynamiczne systemy interaktywne, które umożliwiają **aktywne i konstruktywistyczne metody nauczania** oraz rozwiązania strategiczne skoncentrowane na reprezentacji, takie jak mapy myśli do nauki

Nie wszystkie dzieci urodzone jako głuche lub takie które straciły słuch w późniejszym etapie życia znają język migowy, zwłaszcza w połączeniu z nowymi technologiami i technikami rehabilitacji. Dlatego konieczne jest znalezienie najwygodniejszego dla pacjenta sposobu interakcji, niezależnie od tego czy jest to czytanie z ruchu warg, znaki czy mowa.

Przyciągnij ich uwagę

Istnieje kilka sposobów na przyciągnięcie ich wzroku: pomachaj ręką jak na pożegnanie, przywołaj delikatnie kładąc dłoń na ramieniu, pamiętając, że nie należy krzyczeć, gdyż jest to nieskuteczne i niegrzeczne.

Utrzymuj kontakt wzrokowy podczas interakcji

Fizycznie niż się do ich poziomu, tak aby utrzymać efektywny kontakt wzrokowy. Twarz musi być widoczna. Nie poruszaj się zbyt podczas mówienia, ponieważ mogłoby to utrudnić słyszenie lub czytanie z ruchu warg. Mów prosto i wyraźnie. Dla pacjentów niesłyszących przyzwyczajonych do czytania z ruchu warg, konieczne jest normalne wypowiedzanie słów. Mówienie szybko i sprzecznie sprawia, że czytanie staje się skomplikowane. Oparte jest to na poprawnej wymowie.

Zwróć uwagę na usta

Zakrywanie ust maseczkami, rękami lub nagłe obracanie się utrudnia czytanie z ruchu warg, w ten sposób zagłuszasz wytwarzane dźwięki.

W miarę możliwości używaj wskazówek wizualnych.

Wskazywanie lub używanie gestów jako wsparcia przy wyrażaniu różnych pojęć lub wyjaśnianiu procedury ułatwi zrozumienie.

Zredukuj otaczające dźwięki

Dzieci noszące protezy lub implant ślimakowy skupiają się na swoim rozmówcy. Komunikacja w głośnych miejscach tym bardziej utrudnia to zadanie, powoduje stres i niepokój u dziecka.

Dlatego należy wybrać ciche i dobrze oświetlone pomieszczenie.

7.2.2. Dysleksja

Definicja osoby z dysleksją

Dysleksja – należy do „Specyficznych trudności w nauce”, które opierają się na dysfunkcji neurobiologicznej wpływającej na rozwój umiejętności czytania. Jest oznaczona jako trudność w czytaniu ze względu na rozpoznanie i przetwarzanie znaków graficznych. Głównie dotyczy to umiejętności czytania i pisania oraz innych umiejętności językowych.

Dysleksja jest powszechnym zaburzeniem wśród dzieci i objawia się bez względu na poziom inteligencji u dziecka.

Przejawia się trudnościami w umiejętności w rozpoznawaniu i odczytywaniu wyrazów. Które nie odpowiadają zdolnościom poznawczym jednostki.

Nie istnieje żaden sposób leczenia dysleksji, który byłby odpowiednio korygowany przez logopedów. Dzieci z dysleksją nie są w stanie nauczyć się pisać i czytać poprzez standardowe techniki nauki, będą one potrzebować dobranych do nich metod nauczania i pomocy logopedy. Chociaż trudności w nauce nie da się wyleczyć, jednak jeśli dysleksja traktowana nie prawidłowo może mieć ona poważne konsekwencje dla rozwoju emocjonalnego, co może prowadzić do zaburzeń rozwoju osobowości i trudności w integracji społecznej.

Charakterystyka osób z dysleksją:

Istnieje kilka klasyfikacji postaci dysleksji, jednak najpowszechniejsza jest ta opisana poniżej. Obejmuje takie typy jak:

- fonematyczny
- semantyczny
- agramatyczny
- optyczny
- dotykowy

Występowanie zaburzeń czytania zawsze wskazuje na istnienie zaburzeń widzenia.

Ogólnymi objawami dysleksji są:

- zaburzenia czytania (dysleksja)
- zaburzenia pisania (dysleksja/dysortografia)
- zaburzenia obliczeniowe (dyskalkulia)
- dla osób niewidomych – może obejmować zaburzenia kinestetyczno-dotykowe, poprzez rozróżnianie kropek brajlowskich

- przejawy dysleksji zauważalne w zachowaniu

Istnieje szereg objawów, które mogą wskazywać predyspozycje do rozwoju dysleksji:

Dysleksja może objawiać się na różne sposoby, w zależności od wieku pacjenta.

Cechy charakterystyczne dysleksji stają się widoczne na początku szkoły:

Wczesne objawy - Objawy te zostały umieszczone w osobnej kategorii, ponieważ ich obecność może wskazywać na zaniedbany proces rozwoju choroby.

- Zmiana kolejności liter podczas składania słów;
- Brak chęci do czytania na głos i pisania wypracowań;
- Zmiana kolejności liter, słów lub cyfr podczas pisania i czytania;
- Trudności w nauce alfabetu, tabliczki mnożenia;
- Dezorientacja w kierunkach (pravo-lewo itp.);
- Nieuwaga;
- Kiepska pamięć;
- Trudności w realizacji najprostszych poleceń;
- Leworęczny chwyt;
- Trudności w nauce zasad pisowni i czytania.

Wiek szkolny

- Opóźnienia w rozwoju mowy,
- Trudności w wymowie i nauce słów.
- Słaba pamięć, zwłaszcza do słów (zmieszanie lub niezdolność do zapamiętania właściwego słowa przez długi czas).

- Problemy w komunikowaniu się z rówieśnikami.
- Problemy z opanowaniem najprostszych umiejętności czytania i pisania.
- Zaczyna mówić później niż inne dzieci.
- Ma większe problemy z nauką nowych słów.
- Słaba wydajność jamy ustnej,
- Nieprawidłowe umiejętności czytania, powolne czytanie, brak kursywy
- Popełnia błędy w trakcie czytania (pomieszenie liter, pominięcie lub dodanie liter, sylab, słów, odwrotnych sylab lub krótkich wyrazów, odczytanie zniekształconych, niepełnych, błędnych wyrazów, powtórzenie sylab w słowie),
- Ma trudności ze zrozumieniem czytanego tekstu,
- Trudności w czytaniu tekstu,
- Trudności z zapamiętywaniem tekstu, wierszy, piosenek,
- Niepewny podczas czytania listów
- Trudność w wymawianiu złożonych słów
- Często błędnie odczytywany tekst linii,
- Nie lubi czytać,
- Unikaj czytania przy innych, czytaj wolniej i z większą liczbą błędów niż dzieci w tym samym wieku szkolnym,
- Szybko się męczy podczas czytania,
- Błędy ortograficzne,
- Błędy gramatyczne itp.
- trudności w nauce języka obcego,

- Trudności w szybkim zrozumieniu zadań i ćwiczeń.

Czasami dysleksja wiąże się z zaburzeniami emocjonalnymi i behawioralnymi, myśleniem konceptualnym, zaburzeniami koncentracji, percepcji wzrokowej i problemami z pamięcią.

Specjalne narzędzia wykorzystywane w procesie edukacyjnym dla grupy docelowej:

Do wspomagania edukacji osób z dysleksją wykorzystuje się wiele narzędzi. Oto kilka przykładów powszechnie używanych narzędzi;

- Terapia mowy

- Terapie specjalistyczne (np. metoda Meixnera, metoda Sindelara, metoda NILD, metoda Gosy'ego, metoda Ayresa, metoda TSMT itp.)

- Fizjoterapia - koordynacja ruchów, w rozwoju równowagi, zaburzenia wzorca ciała i orientacji w przestrzeni, przewaga nierozwinięta lub krzyżowa.

- Psychoterapia

- Stosowanych jest kilka metod: metoda ustrukturyzowanych gier, psychodrama dziecięca, psychoterapia doświadczeniowa, arteterapia, metoda VIT, terapia poznawczo-behawioralna.

- Technologie pomocnicze: te programy są przeznaczone do użytku na telefonach komórkowych, tabletach i tablicach interaktywnych.

- Testy gramatyczne,

- Oprogramowanie: oprogramowanie dla dyslektyków

- Technologie wsparcia: readme - ebook-reader / Text-to-speech:

- Oprogramowanie skanujące OCR lub i2OCR

- OrCam MyReader 2.0 - samodzielne urządzenie czytające, nowoczesne i innowacyjne urządzenie zaprojektowane z myślą o pomocy osobom z trudnościami w czytaniu lub niedowidzącymi
- [Urządzenia-elektroniczne-do-czytania-i-rozpoznawania-objektów / orcam-myreader-2.0-text-reading-device.html](#)
- RoboBraille - www.robobraille.org - serwis e-mail i webowy umożliwiający automatyczną konwersję dokumentów do wielu alternatywnych formatów, w tym plików audio, e-booków, książek DAISY itp.
- Książki elektroniczne: Terapia mowy poprzez gry i ćwiczenia;
- Przewodnik po rozwoju i korekcji mowy;
- Słowniki dźwiękowe,
- Słownik mówiący
- Dyktafony
- Listy kontrolne
- Pióro do czytania
- Technologie VR

Specjalne podejścia w pracy z grupą docelową

Oto kilka technik i podejść powszechnie stosowanych podczas nauki z uczniami niepełnosprawnymi;

Uczniowie z dysleksją mają inny styl uczenia się, trudno jest im się uczyć i zdobywać wiedzę. Ważne jest, aby skłonić ich do wnoszenia własnego wkładu w zajęcia, dlatego konieczne jest stosowanie specjalnych metod w ich środowisku uczenia się.

Można nauczać metodom małych kroków, tworzyć konkretne doświadczenia edukacyjne, zapewniać natychmiastową i pozytywną informację zwrotną, porządkować informacje i zapewniać im niezbędny czas na ich przetwarzanie.

Oto kilka zaleceń (technik i sposobów) powszechnie stosowanych podczas zajęć z uczniami z dysleksją, z naciskiem na metody edukacyjne.

1. Technologia ICT w klasie i wizualne prezentowanie informacji - prezentacje PowerPoint, UDL, wideo i tablice interaktywne (IT).
2. Planowanie schematu uczenia się przez doświadczenie dla uczniów.
3. Unikanie uogólnień „to, co jest dobre dla jednego, jest dobre dla wszystkich”. Dostosowanie podejścia.
4. Kontrolowanie zachowania uczniów na zajęciach i w czasie rekreacji w celu uniknięcia znęcania się nad słabszymi uczniami.
5. Praca zespołowa, współpraca.
6. Stosowanie techniki różnicowania na zajęciach. - indywidualne karty pracy, tempo nauczania powolne i zrozumiałe, zapisywanie informacji różnymi kolorami.
Porządkowanie informacji w formie szkiców, konspektów, map myśli,
7. Kontrolowanie postępów akademickich i społecznych uczniów pod kątem marginalizacji, interakcji społecznych z kolegami, zachowania w domu, samooceny.
8. Trafna identyfikacja talentów i mocnych stron uczniów,
Używanie wizualnych obrazów i znaków związanych z życiem szkoły, wydarzeniami, planem dnia i świętami narodowymi.
9. Używaj czcionki odpowiedniej dla osób z dysleksją, która jest wyraźna oraz czytelna
10. Unikanie zniekształceń wizualnych.
11. Wybierz odpowiedni papier/podpórkę do czytania.
12. Podaj jasno napisane instrukcje

7.2.3 Upośledzenie wzroku

Definicja upośledzenia wzroku (niewidomych i niedowidzących)

Definicje ślepoty i częściowej utraty wzroku, a także kryteria rejestracji różnią się w poszczególnych krajach europejskich.

EBU zasadniczo przyjmuje definicje używane przez Światową Organizację Zdrowia (WHO) dla ślepoty i częściowego widzenia. Jednocześnie EBU opowiada się za znaczeniem stosowania tak zwanych parametrów „funkcjonalnego wzroku” oprócz definicji WHO przy określaniu wsparcia, jakiego potrzebuje osoba niewidoma lub niedowidząca.

Termin „niedowidzący” jest używany do określenia łącznie osób niewidomych i niedowidzących.

Uczniowie słabowidzący nie są prawnie uznawani za niewidomych; po prostu mają ograniczony wzrok na poziomie 20/70 lub niższym, podczas gdy uczniowie niewidomi mają wzrok na poziomie 20/200 lub niższym. Niemniej jednak tylko 15% uczniów słabowidzących uważa się za całkowicie niewidomych, bez zdolności postrzegania światła i kształtu. Podczas pracy z uczniem słabowidzącym należy pamiętać, że ma on potencjał, aby nauczyć się efektywniej wykorzystywać swój wzrok. Ważne jest, aby edukatorzy nauczyli się zmieniać środowisko lub zmieniać przedmioty, aby w równym stopniu przejawiać na ograniczenia percepcji wzroku.

Charakterystyka osoby z problemami ze wzrokiem

Rozpoznanie:

- Upośledzenie wzroku wpłynie na jakość i ilość informacji dostępnych dla dziecka w celu zrozumienia otaczającego go świata. Upośledzony lub słaby wzrok utrudnia dostrzeżenie powiązań między doświadczeniami. „Umysł nie może dostrzec niczego, co nie zostało odebrane zmysłami.”
- Wszystko, co dziecko widzi, słyszy, smakuje lub czuje, jest przyswajane i przechowywane jako model wymiany informacji z otoczeniem i określa to, co dziecko wie o świecie.

Zatem dziecko pozbawione któregośkolwiek ze zmysłów może mieć inny wzorzec rozwoju (Raver, 2009).

- Dziecko niewidome ma ograniczone możliwości uprządkowywania elementów na wyższych poziomach myślenia i weryfikowania tych informacji. Dziecko musi więc tworzyć rzeczywistość inną niż dziecko widzące.
- Wzrok odgrywa ważną rolę w uczeniu się o trwałości obiektów, dlatego dzieci z wadami wzroku mogą nabywać tę umiejętność w szerokim przedziale wiekowym (Raver, 2009). Te opóźnienia i trudności ograniczają szanse dziecka na doświadczanie otoczenia i rozumienie go. Inną wadą, z jaką borykają się dzieci niedowidzące, jest brak korzyści z imitacji wizualnej. Większość widzących dzieci uczy się poprzez naśladowanie starszych rówieśników lub dorosłych, a ponieważ dziecko niedowidzące nie widzi, aby naśladować, znajdują się one w niekorzystnej sytuacji.
- Dzieci z upośledzeniem wzroku nie uczą się poprzez przypadkowe uczenie się (zbieranie informacji poprzez obserwację ludzi i przedmiotów), ale raczej poprzez celową ekspozycję lub bezpośrednio nauczanie (Raver, 2009). Na rozwój koncepcji wpływa również utrata wzroku u dzieci.
- Aby rozwinąć pełne i wszechstronne rozumienie pojęć w swoim świecie, widzące dzieci mogą widzieć cały obiekt, a także skupiać się na poszczególnych szczegółach obiektu. Dzieci niedowidzące muszą przechodzić od części do części obiektu, aż w końcu poczuć cały obiekt. Pojęcia takie jak kolory, odbicia lustrzane i cienie są również skomplikowane dla małego dziecka po utracie wzroku (Raver, 2009).

Behawioralna:

- „Chociaż nie ma cech behawioralnych ani emocjonalnych szczególnie związanych ze wszystkimi uczniami z wadami wzroku, niektórzy uczniowie całkowicie niewidomi lub niedowidzący wykazują zachowania, takie jak kołysanie, dotykanie oczu, poruszanie dłońmi lub palców, wpatrywanie się w światła i inne powtarzające się zachowania, które mogą zakłócać uczenie się i interakcje społeczne” (Kauffman, 1981).

- Dzieci niedowidzące mogą również często mrużyć oczy, mrugać, przecierać oczy lub przygryzać policzki od środka
- Wiadomo, że niektóre dzieci mające problemy ze wzrokiem mają krótkotrwały czas skupienia uwagi i mogą być wrażliwe na jasne światło. Niektóre dzieci mogą często mrugać lub mrużyć oczy, gdy czytają lub oglądają telewizję.
- Często dzieci niedowidzące mogą siedzieć blisko telewizora, trzymać książki blisko twarzy podczas czytania lub trzymać zabawki bardzo blisko twarzy podczas zabawy.
- Dzieci niedowidzące mogą wydawać się niezdarne, ponieważ mogą się potknąć, upaść lub zderzyć z różnymi przedmiotami, zwłaszcza w nowych sytuacjach (Keefer, 2015).

Społeczno-emocjonalne:

- Dzieci z upośledzeniem wzroku wchodzą w mniejsze interakcje i często mają opóźnienie w umiejętnościach społecznych.
- Słaby wzrok lub ślepota mogą wpływać na umiejętności społeczne dzieci, ponieważ nie są one w stanie ocenić i zrozumieć komunikacji niewerbalnej i mowy ciała. Tęsknią za informacjami, myślami i uczuciami okazywanymi przez uśmiech, skinienie głową, wzruszenie ramionami, zmarszczenie brwi itp.
- „Niemożność czerpania korzyści z komunikacji niewerbalnej może wpływać na zdolność dziecka z upośledzeniem wzroku do interpretowania i uogólniania działań innych osób” (Raver, 2009).
- Upośledzenie wzroku pozbawia również dzieci możliwości zainicjowania rozmowy poprzez kontakt wzrokowy. Kontakt wzrokowy jest ważną częścią komunikacji, zwłaszcza gdy dziecko jest niemowlęciem. Nie mając takiego sposobu komunikacji, rodzice muszą komunikować się z dziećmi w inny sposób, na przykład poprzez głaskanie i poklepywanie. Niemowlęta mogą również być zaskoczone lub zaniepokojone nagłymi dotknięciami, jeśli nie zostaną one wcześniej ogłoszone dźwiękami (Raver, 2009).

\• Wiele umiejętności samopomocy, których zwykle uczy się obserwując innych, jest opóźnionych u dzieci niewidomych. Dzieci z wadami wzroku mogą nie wchodzić w skuteczne interakcje z członkami rodziny, przyjaciółmi lub innymi osobami. Mogą czuć się łatwo niezrozumiani lub zawstyżeni, a także mogą czuć się odizolowani lub mieć negatywne nastawienie.

- Dzieci z upośledzeniem wzroku mogą być skupione wyłącznie na własnych zainteresowaniach i czynnościach, mogą nagle zmieniać tematy rozmów lub mogą mniej reagować z powodu braku wizualnej interakcji z rówieśnikami.
- Ogólnie rzecz biorąc, dzieci z wadami wzroku mają mniej inicjowanych przez siebie interakcji społecznych i spędzają więcej czasu samotnie (Raver, 2009).

Termin	Przykład	Opis
Monitor brajlowski	 <p>Zdjęcie 1: Monitor brajlowski Alva (Źródło: Wikipedia)</p>	<p>Elektromechaniczne urządzenie do wyświetlania znaków brajlowskich, zwykle za pomocą kołków z okrągłymi końcówkami, wystających przez otwory w płaskiej powierzchni. Użytkownicy komputerów z upośledzeniem wzroku, którzy nie mogą korzystać ze standardowego monitora komputerowego, mogą go używać do odczytywania tekstu wyjściowego.</p> <p>(Źródło: Wikipedia)</p>
Dokument brajlowski, drukowany brajl	 <p>Zdjęcie 2: podręcznik brajlowski (Źródło: center-iris.si)</p>	<p>Brajl 3D, wydrukowany na drukarce brajlowskiej lub napisany na maszynie do pisania brajlem lub stworzony innymi technikami.</p>

Klawiatura brajlowska	 <p>Zdjęcie 3: klawiatura brajlowska (Źródło: https://www.duxburysystems.com/documentation/cosmo/cosmo.htm)</p>	<p>Zintegrowane urządzenie (na maszynie do pisania brajlem, na monitorze brajlowskim) umożliwiające niewidomemu wpisywanie znaków brajlowskich.</p>
Brajlowska maszyna do pisania	 <p>Zdjęcie 4: Perkins (Źródło: Wikipedia)</p>	<p>Perkins Brailler to „maszyna do pisania brajlowska” z klawiszem odpowiadającym każdej z sześciu kropek kodu brajlowskiego, klawisz spacji, klawisz backspace i klawisz spacji wiersza. Podobnie jak ręczna maszyna do pisania, ma dwa boczne pokręta do przesuwania papieru przez maszynę oraz dźwignię powrotu karetki nad klawiszami. Rolki utrzymujące i przesuwające papier mają rowki zaprojektowane tak, aby uniknąć zgniecenia wypukłych punktów tworzonych przez Braillera.</p>
Komputer dla niewidomych	<p>Inne dla każdego języka.</p>	<p>Brajl komputerowy jest zwykle brajlem 8-punktowym i jest adaptacją standardowego 6-punktowego alfabetu Braille'a. Służy do reprezentacji treści komputerowych na monitorze brajlowskim.</p>
Materiały cyfrowe, dokumenty elektroniczne		<p>Dokumenty elektroniczne i inne pliki, takie jak wideo, audio, pliki graficzne, strony internetowe...</p>

Dokument elektroniczny	Dokumenty w Word, PDF, txt formants, Excel, Spreadsheets	Dokument elektroniczny to dowolna zawartość nośnika elektronicznego (inna niż programy komputerowe lub pliki systemowe), która jest przeznaczona do wykorzystania w formie elektronicznej lub jako wydruk. (Źródło: Wikipedia)
Lupa elektroniczna, lupa wideo	 <p>Zdjęcie 5: Lupa elektroniczna (źródło: Wikipedia)</p>	Lupy wideo to urządzenia elektroniczne, które wykorzystują kamerę i ekran wyświetlacza do wykonywania cyfrowego powiększenia drukowanych materiałów. Mogą być podręczne, stacjonarne lub przenośne. (Źródło: Wikipedia)
Szkło powiększające	 <p>Zdjęcie 6: tekst czytany przez szkło powiększające (Źródło: Wikipedia)</p>	Szkło powiększające (nazywane ręczną soczewką w kontekście laboratoryjnym) to wypukła soczewka, która służy do powiększania np. czytanego tekstu. (Źródło: Wikipedia)
Lupa ekranu	ZoomText, Supernova Magnifier, Windows Magnifier...	Lupa ekranowa to oprogramowanie, które łączy się z wyjściem graficznym komputera w celu prezentacji powiększonej zawartości ekranu. Dzięki powiększeniu części (lub całości) ekranu osoby niedowidzące mogą lepiej widzieć słowa i obrazy. (Źródło: Wikipedia)

Czytnik ekranu	JAWS, NVDA, Windows Narrator, VoiceOver, TalkBack...	Czytnik ekranu to forma technologii wspomagającej, która renderuje treść tekstową i graficzną jako mowę lub pismo Braille'a. Czytniki ekranu są niezbędne dla osób niewidomych i przydatne dla osób niedowidzących, analfabetów lub mających trudności w nauce. Czytniki ekranu to aplikacje, które próbują przekazać użytkownikom to, co ludzie o normalnym wzroku widzą na wyświetlaczu, za pomocą środków innych niż wizualne, takich jak zamiana tekstu na mowę, ikony dźwiękowe lub urządzenie brajlowskie. (Źródło: Wikipedia)
Syntetyka mowy	eBralec (Slovenian), AnReader (Serbian), eSpeak (different languages)...	Synteza mowy to sztuczna produkcja ludzkiej mowy. System komputerowy używany do tego celu nazywany jest komputerem mowy lub syntezatorem mowy i może być zaimplementowany w oprogramowaniu lub produktach sprzętowych. System zamiany tekstu na mowę (TTS) konwertuje tekst w normalnym języku na mowę; inne systemy renderują symboliczne reprezentacje językowe, takie jak transkrypcje fonetyczne, na mowę. (Źródło: Wikipedia)

Specjalne podejścia w pracy z grupą docelową

Narzędzia dydaktyczne stosowane w edukacji uczniów z dysfunkcjami wzroku

a. Adaptacja materiałów dla uczniów słabowidzących

Uczniowie niewidomi i słabowidzący spotykają się w szkole z różnymi rzeczami: książkami, podręcznikami, zeszytami ćwiczeń, podstawowymi tekstami, materiałami do sprawdzania, utrwalania i oceniania wiedzy.

Dzięki dostosowanym materiałom do nauki umożliwiamy uczniom samodzielne korzystanie z materiałów.

Odpowiednio dostosowane materiały są bardziej przejrzyste i w pełni dostępne dla uczniów niewidomych i słabowidzących, co zapewnia im lepszą orientację w materiałach oraz łatwiejsze i szybsze czytanie i korzystanie z nich.

Przygotowanie materiału uzależnione jest od dysfunkcji wzroku ucznia i potrzeb wynikających z tej dysfunkcji.

Szczegółowe informacje, jak przygotować materiały dla konkretnego ucznia, przedstawia nauczyciel wspomagający/specjalista od dodatkowej pomocy zawodowej lub są uszczegółowiane na szkoleniu. Odpowiednie korekty są również odnotowywane w zindywidualizowanym programie dla każdego ucznia.

Dostosowane materiały do nauki to:

- Materiały drukowane w alfabecie Braille'a (brajl 6-punktowy);
- Materiały drukowane w powiększeniu;
- Materiały w formie cyfrowej do użytku z alfabetem Braille'a (8-punktowy) i/lub do słuchania mowy syntetyzowanej;
- Materiały w formie cyfrowej dla osób niedowidzących;
- materiały dźwiękowe;
- Rysunki wypukłe.

Dostosowując materiały dla uczniów niewidomych lub słabowidzących do różnych form, staramy się, aby zawartość materiałów była jak najbardziej zgodna z oryginałem. Dostosowując materiał, przetwarzamy go głównie pod względem formy. W ten sposób można zmieniać instrukcje do poszczególnych ćwiczeń, przekształcać bardziej złożone zapisy treści (np. diagramy, tabele), a w razie potrzeby dodawać opisy obrazów, reprezentacje dotykowe i dodatkowe wyjaśnienia.

Materiały dydaktyczne dla uczniów niewidomych lub słabowidzących są przygotowywane i dostosowywane przez nauczyciela każdego przedmiotu. W tej adaptacji może ich wesprzeć i pomóc Krajowe Centrum lub eksperci Szkoły dla Niewidomych i Słabowidzących.

Ważne jest, aby przy adaptacji materiałów uwzględnić zidentyfikowane potrzeby uczniów i uzgodnione zasady adaptacji, z którymi nauczyciele uczniów słabowidzących zapoznają się podczas praktyk pedagogicznych.

Pamiętaj o włączeniu ucznia w czytanie tekstu, jeśli ma książkę Braille'a lub książkę z powiększoną czcionką.

7.2.4 Niepełnosprawni intelektualnie

Definicja osoby z niepełnosprawnością intelektualną

Dla Światowej Organizacji Zdrowia niepełnosprawność intelektualna oznacza znaczne ograniczenie zdolności rozumienia nowej lub złożonej wiedzy oraz stosowania zdobytej wiedzy. Skutkuje to obniżeniem zdolności do samodzielnego radzenia sobie i rozpoczyna się jeszcze przed osiągnięciem dorosłości u wielu osób.

Co to jest niepełnosprawność intelektualna?

Niepełnosprawność intelektualna (lub ID) to termin używany, gdy dana osoba ma pewne ograniczenia w funkcjonowaniu poznawczym i umiejętnościach, w tym umiejętności komunikacyjne, społeczne i samoobsługowe. Te ograniczenia mogą powodować, że dziecko rozwija się i uczy się wolniej lub inaczej niż dziecko rozwijające się normalnie. Niepełnosprawność intelektualna może wystąpić w dowolnym momencie przed ukończeniem przez dziecko 18 roku życia, nawet przed urodzeniem.

Niepełnosprawność intelektualna jest najczęstszą niepełnosprawnością rozwojową.

Według Amerykańskiego Stowarzyszenia Niepełnosprawności Intelektualnej i Rozwojowej osoba jest niepełnosprawna intelektualnie, jeśli spełnia trzy kryteria:

1. IQ jest poniżej 70-75
2. Istnieją znaczne ograniczenia w dwóch lub więcej obszarach adaptacyjnych (umiejętności potrzebne do życia, pracy i zabawy w społeczności, takie jak komunikacja lub samoopieka)

3. Schorzenie objawia się przed ukończeniem 18 roku życia

Jak powstaje niepełnosprawność intelektualna?

Niepełnosprawność intelektualna — wcześniej znana jako upośledzenie umysłowe — może być spowodowana urazem, chorobą lub problemem w mózgu. W przypadku wielu dzieci przyczyna niepełnosprawności intelektualnej jest nieznaną.

Niektóre przyczyny niepełnosprawności intelektualnej — takie jak zespół Downa, płodowy zespół alkoholowy, zespół łamliwego chromosomu X, wady wrodzone i infekcje — mogą wystąpić przed urodzeniem. Niektóre zdarzają się podczas narodzin dziecka lub wkrótce po urodzeniu.

Inne przyczyny niepełnosprawności intelektualnej pojawiają się dopiero wtedy, gdy dziecko jest starsze; mogą to być ciężkie urazy głowy, infekcje lub udar.

Jakie są najczęstsze przyczyny?

Najczęstszymi przyczynami niepełnosprawności intelektualnej są:

Warunki genetyczne. Czasami niepełnosprawność intelektualna jest spowodowana nieprawidłowymi genami odziedziczonymi po rodzicach, błędami w łączeniu genów lub innymi przyczynami. Przykładami chorób genetycznych są zespół Downa, zespół łamliwego chromosomu X i fenylketonuria (PKU).

Komplikacje podczas ciąży. Niepełnosprawność intelektualna może wystąpić, gdy dziecko nie rozwija się prawidłowo wewnątrz matki. Na przykład może wystąpić problem ze sposobem, w jaki dzielą się komórki dziecka. Kobieta, która pije alkohol lub zapada na infekcję, taką jak różyczka, podczas ciąży może również urodzić dziecko z niepełnosprawnością intelektualną.

Problemy podczas porodu. Jeśli podczas porodu wystąpią komplikacje, takie jak brak wystarczającej ilości tlenu dostarczonego dziecku, może to oznaczać niepełnosprawność intelektualną.

Choroby lub wystawienie na warunki chorobotwórcze. Choroby takie jak krztusiec, odra lub zapalenie opon mózgowych mogą powodować niepełnosprawność intelektualną. Mogą być również spowodowane skrajnym niedożywieniem, brakiem odpowiedniej opieki medycznej lub narażeniem na trucizny, takie jak ołów lub rtęć.

Wiemy, że niepełnosprawność intelektualna nie jest zaraźliwa: nie można zarazić się niepełnosprawnością intelektualną od innej osoby. Wiemy również, że nie jest to rodzaj choroby psychicznej, jak depresja. Nie ma lekarstwa na niepełnosprawność intelektualną. Jednak dzieci z niepełnosprawnością intelektualną mogą nauczyć się robić wiele rzeczy. Mogą po prostu potrzebować więcej czasu lub uczyć się inaczej niż inne dzieci.

Charakterystyka osób z niepełnosprawnością intelektualną

Wspólnymi cechami osób niepełnosprawnych intelektualnie są:

- trudności w uczeniu się i przetwarzaniu informacji,
- trudności w interakcjach społecznych zachodzących na różnych poziomach unikalnych dla każdej jednostki.

Problemy obejmują trudności z:

- umiejętności w zakresie posługiwania się językiem, czytania, pisania, matematyki, rozumowania, pamięci i przechowywania wiedzy,
- problemy społeczne, takie jak empatia, ocena sytuacji, komunikacja, nawiązywanie i utrzymywanie przyjaciół oraz inne funkcje społeczne,
- problemy praktyczne, takie jak dbanie o siebie, higiena osobista, obowiązki zawodowe, finanse osobiste, organizacja.

Istnieje wiele różnych objawów niepełnosprawności intelektualnej u dzieci. Objawy mogą pojawić się w okresie niemowlęcym lub mogą nie być zauważalne, dopóki dziecko nie osiągnie wieku szkolnego. Często zależy to od stopnia niepełnosprawności. Niektóre z najczęstszych objawów niepełnosprawności intelektualnej to:

- Przewracanie się, siadanie, raczkowanie lub późne chodzenie
- Późne mówienie lub problemy z mówieniem
- Powoli opanowuje takie rzeczy, jak nauka korzystania z nocnika, ubieranie się i samodzielne jedzenie
- Trudności z zapamiętywaniem rzeczy
- Nieumiejętność powiązania działań z konsekwencjami
- Problemy z zachowaniem, takie jak napady złości
- Trudności z rozwiązywaniem problemów lub logicznym myśleniem

U dzieci ze znaczną lub głęboką niepełnosprawnością intelektualną mogą występować również inne problemy zdrowotne. Problemy te mogą obejmować drgawki, zaburzenia nastroju (lęk, autyzm itp.), upośledzenie zdolności motorycznych, problemy ze wzrokiem lub problemy ze słuchem.

Specjalne narzędzia wykorzystywane w procesie edukacyjnym dla grupy docelowej:

Do wspomagania edukacji osób z niepełnosprawnością intelektualną wykorzystuje się wiele różnych narzędzi. Mogą się różnić w zależności od stopnia niepełnosprawności. Oto kilka przykładowych często używanych narzędzi:

- PECS (systemy komunikacji wymiany obrazu)
- Dyktafony
- Listy kontrolne

- Zabawki typu znajdź i podłącz
- Timery
- Komputer tłumaczący
- Długopis z funkcją czytania
- Roboty
- Technologie AR i VR
- Aplikacje takie jak m-zdrowie, Quiver, iStorytime... itp

Obecnie jako specjalne narzędzie wykorzystywane w procesie edukacyjnym dla grup docelowych jest praca z tablicami interaktywnymi jako Technologia Wspomagającą uczniów z niepełnosprawnością intelektualną na wszystkich poziomach, aby w jak największym stopniu korzystali z technologii.

Specjalne podejścia w pracy z grupą docelową

Osobom niepełnosprawnym intelektualnie, jak opisaliśmy wcześniej, trudno jest się uczyć i przyswajać wiedzę. Podczas pracy z nimi ważne jest, aby wnosili wkład w lekcję, dlatego musimy zastosować specjalne podejście w ich środowisku edukacyjnym. Możemy używać strategii, aby uczyć małymi krokami, tworzyć konkretne doświadczenia edukacyjne, dawać natychmiastowe i pozytywne informacje zwrotne, używaj piosenek i, co najważniejsze, bądź cierpliwy.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Laptopy i urządzenia skomputeryzowane: zalety technologii wspomagających

Laptopy i tablety są korzystne dla uczniów z trudnościami w uczeniu się, ponieważ są przenośne i lekkie. W przypadku uczniów mających problemy z pisaniem odręcznym możliwość robienia notatek na laptopie lub urządzeniu komputerowym (takim jak iPad) może poprawić ilość i jakość notatek (Vaughn i Bos, 2009). Korzystanie z edytora tekstu może pomóc uczniom wykonać pracę, która jest bardziej zorganizowana i zawiera mniej błędów ortograficznych niż praca pisana odręcznie (Hetzroni i Shrieber, 2004). Ponadto uczniowie mogą zidentyfikować i poprawić więcej błędów podczas sprawdzania pisowni niż podczas edycji ręcznej (MacArthur, Graham, Haynes i De La Paz, 1996; McNaughton, Hughes i Ofiesh, 1997). Jednak uzyskanie osobistego dostępu do laptopów i urządzeń skomputeryzowanych nie gwarantuje zaangażowania i większych sukcesów w nauce (Donovan, Green i Hartley, 2010). Dla wielu uczniów laptopy i urządzenia komputerowe mogą być zbyt rozpraszające. Nauczycieli i uczniów należy przeszkolić w zakresie sensownego integrowania technologii z kontekstami akademickimi, tak aby urządzenia nie przeszkadzały w nauce (Dell, Newton i Petroff, 2012).

Instrukcja wspomagana komputerowo

Nauczanie wspomagane komputerowo odnosi się do oprogramowania i aplikacji, które zostały zaprojektowane w celu zapewnienia możliwości nauczania i ćwiczeń na szerokiej gamie urządzeń (np. komputer, laptop, iPad, technologia mobilna). Nauczanie wspomagane komputerowo zapewnia natychmiastową i dynamiczną informację zwrotną, a uczniowie z trudnościami w uczeniu się mogą odnieść korzyści z tych nie ocenianych komputerowych ćwiczeń (Stetter i Hughes, 2010). Wykazano, że nauczanie wspomagane komputerowo jest pomocne dla uczniów z trudnościami w uczeniu się w zakresie umiejętności pisowni i ekspresyjnego pisania (Wanzek i in., 2006), ponieważ to oprogramowanie może zmniejszyć rozproszenie uwagi (Hecker, Burns, Elkind, Elkind i Katz, 2002), i może pomóc uczniom w nauce czytania (Lee i Vail, 2005) oraz osiągnięciu innych wyników w nauce (Chiang i Jacobs, 2009). Nauczanie wspomagane komputerowo jest również skutecznym sposobem ćwiczenia rozwiązywania zadań matematycznych przez uczniów z trudnościami w uczeniu się (Bouck i Flanagan, 2009), ponieważ uczniowie, którzy korzystali z nauczania wspomagane komputerowo do ćwiczenia umiejętności matematycznych, byli w stanie łatwiej zapamiętywać fakty matematyczne i rozwinęli bardziej pozytywne nastawienie do matematyki niż uczniowie, którzy nie korzystali z nauczania wspomagane komputerowo (Adcock i in., 2010).

Punkty podsumowujące instrukcje wspomaganie komputerowego:

1. Nauczanie wspomagane komputerowo zapewnia studentom dynamiczną informację zwrotną.
2. Nauczanie wspomagane komputerowo może pomóc uczniom ćwiczyć pisownię i mnożenie
3. Aby technologia nie rozpraszała uwagi, uczniów należy nauczyć, jak korzystać z technologii w celu wspierania ich nauki

Funkcje oprogramowania

Technologia wspomagająca może poprawić umiejętności pisania uczniów z trudnościami w uczeniu się (Batorowicz, Missiuna i Pollock, 2012). Technologia wspomagająca może pomóc uczniom ominąć mechaniczne aspekty pisania. Korzystanie z funkcji sprawdzania pisowni i gramatyki może pomóc uczniom skoncentrować się na przekazywaniu swoich pomysłów, a uczniowie mogą pisać z pewnością siebie, wiedząc, że mogą łatwo wprowadzać zmiany. Ponadto możliwość przesłania końcowego zadania, które jest schludniejsze i lepiej zorganizowane, wspiera pozytywną samoocenę.

8. Kontekst krajowy DOTYCZĄCY EDUKACJI WŁĄCZAJĄCEJ w powiatach partnerskich

8.1. WŁOCHY

Edukacja podstawowa osób niepełnosprawnych

We Włoszech szkoły specjalne są likwidowane od wielu lat. Uczniowie niepełnosprawni, z jakąkolwiek niepełnosprawnością, mogą uczęszczać do szkół razem z „normalnymi” uczniami.

Mówimy o edukacji włączającej, której fundamentami są: integracja, dzielenie się, współpraca i dostępność. Ten typ szkoły ma na celu wypełnienie luki w celu akceptacji, współistnienia i doskonalenia.

Nauczanie włączające wykorzystuje metody nauczania, w których nauczyciele i uczniowie są w równym stopniu zaangażowani. Każdy nauczyciel, a nie tylko nauczyciel wspomagający, pracujący z uczniami niepełnosprawnymi, musi umieć dostosować swoją dyscyplinę do metody włączającej, aby zapewnić uczenie się wszystkim uczniom i wzmacniać ich indywidualne predyspozycje. Z tego powodu istotne jest, aby nauczyciele mogli być szkoleni w tym zakresie i stale doszkalani. W nauczaniu włączającym nauczanie i uczenie się uzupełniają się, ponieważ przyjęte strategie metodologiczne mają na celu:

- dostosować ofertę szkoleniową;
- wzbudzać zainteresowanie i motywację uczniów, promując interakcję z nauczycielami;
- stymulowanie aktywnego uczenia się uczniów.

Tradycyjna metodologia, oparta na statycznych i jednostronnych wykładach, ustępuje miejsca interaktywnemu, dialogicznemu i relacyjnemu podejściu między nauczycielami a uczniami. Poprzez dialog i interakcję nauczyciele mogą zrozumieć potrzeby poszczególnych uczniów i ulepszać dostosowane i funkcjonalne rozwiązania, które wzmacniają indywidualny potencjał, zamiast go tłumić. Celem jest wzmocnienie różnic i wykorzystanie ich do wyrażania siebie w sposób autonomiczny, odpowiedzialny i świadomy.

Odpowiednie statystyki

W roku akademickim 2020-2021 wzrosła liczba uczniów z niepełnosprawnościami uczęszczających do włoskich szkół (+4 tys., 3,6% ogółu uczniów).

Poprawia się udział w nauczaniu: uczniów wykluczonych z nauki na odległość spada do 2,3%, w porównaniu do 23% w ubiegłym roku. Różnice wynikają także z nowych zasad, które zobowiązują uczniów do uczęszczania na lekcje w klasie z rówieśnikami (38%).

Prośby o urządzenia do nauki na odległość są realizowane w 98% przypadków.

Zwiększa się liczba nauczycieli wspomagających. Stosunek liczby uczniów do nauczycieli wspomagających jest lepszy niż wynika to z przepisów prawa, ale jeden na trzech nauczycieli nie ma specjalnego przeszkolenia, a 20% z nich jest przydzielanych z opóźnieniem.

W roku szkolnym 2020-2021 do szkół włoskich uczęszcza ponad 300 tys. uczniów niepełnosprawnych (3,6% ogółu uczniów) (z MUR); około/około 4 tys. więcej niż rok wcześniej (+2%). Wynika to z: większej uwagi w diagnozowaniu i orzekaniu niepełnosprawności wśród młodzieży, zwiększonego zapotrzebowania na pomoc ze strony rodzin czy wreszcie zwiększonej wrażliwości szkół na włączanie ucznia niepełnosprawnego. Utrzymujące się nauczanie na odległość spowodowane pandemią skomplikowało proces integracji szkolnej, uniemożliwiając interakcję między uczniami i uczestnictwo w nauce. Jednak w porównaniu z rokiem poprzednim nastąpił znaczny wzrost poziomu uczestnictwa, również dzięki bardziej odpowiedniej organizacji szkół. W roku szkolnym 2020-2021 uczniowie niepełnosprawni wykluczeni z kształcenia na odległość stanowią 2,3% wobec 23% odnotowanych w roku poprzednim. Udział ten wzrasta do 3,3% w szkołach południowych, z maksimum 4% w Kalabrii i Kampanii. Główne przyczyny, które ograniczały udział uczniów niepełnosprawnych w kształceniu na odległość nie zmieniły się w stosunku do roku poprzedniego. Częściej występują: nasilenie patologii/choroby (26%), niekorzystna sytuacja społeczno-ekonomiczna (14%), trudności organizacyjne rodziny (14%) oraz brak odpowiednich urządzeń (11%).

Ustawodawstwo

ZASADY KONSTITUCYJNE

- **USTAWA 118/71: art. 28:** „Provvedimenti per la frequenza scolastica”: (Przepisy dotyczące uczęszczania do szkoły: zasada włączania uczniów niepełnosprawnych do normalnych klas);
- **USTAWA 517 del 4/08/77:** wprowadzenie zasady integracji szkolnej uczniów niepełnosprawnych, zniesienie klas różnicowych;
- **WYROK SĄDU KONSTITUCYJNEGO NR 215/1987:** rozszerza prawo do integracji uczniów na całą szkołę ponadgimnazjalną, podczas gdy do tego roku było ono przewidziane tylko dla szkoły obowiązkowej i przedszkola;
- **M.C. n. 262/88:** to jest „Magna Carta” szkolnej integracji.
- **USTAWA 104/92:** „Legge quadro per l’assistenza, l’integrazione sociale e i diritti delle persone h”. („Ustawa ramowa dotycząca pomocy, integracji społecznej i praw człowieka h”. W szczególności w odniesieniu do prawa do nauki i edukacji zob. art. 12, 13, 14, 15 i 16, które nadal stanowią podstawowy punkt odniesienia dla osiągnięcia jakości integracji szkolnej oraz określenia roli i umiejętności nauczycieli wspomagających specjalistów);

- **DPR z dnia 24 lutego 1994 r.** „Atto di indirizzo e coordinamento relativo ai compiti delle unità sanitarie locali in materia di alcuni portatori di handicap” (Akt o poradnictwie i koordynacji zadań lokalnych jednostek ochrony zdrowia w zakresie niektórych osób niepełnosprawnych). Dekret ustanawia wytyczne i koordynację Regionów w celu uregulowania zadań Lokalnych Jednostek Zdrowia w odniesieniu do diagnozy czynnościowej, o profilu dynamicznym czynnościowym, o którym mowa w ust. 5 i 6 art. 12 L.104/92.
- **TU L. 297/94:** Przydział nauczyciela do zajęć wspomagających klasę odzwierciedla „prawdziwy” charakter roli, jaką pełni on w procesie integracji.
- **Ustawa n. 17 z 28.01.1999** „Integrazione e modifica della legge-quadro 5 febbraio 1992, n. 104, per l'assistenza, l'integrazione sociale e i diritti delle persone handicappate”. „Integracja i modyfikacja ustawy ramowej nr 104 z dnia 5 lutego 1992 r. o pomocy, integracji społecznej i prawach osób niepełnosprawnych”. Ustawa wprowadza zmiany i uzupełnienia do artykułów 13 i 16 ustawy ramowej 104/92 na korzyść niepełnosprawnych studentów zapisanych na uniwersytet.
- **UWAGA nr. 4274 z dnia 4 sierpnia 2009 r.** „Wytyczne dotyczące integracji szkolnej uczniów niepełnosprawnych”
- **NOTA MINISTERIALNA rej. n. 4798 z dnia 25 lipca 2015 r.:** ponownie podkreśla potrzebę zaangażowania całego personelu nauczycielskiego, programowego i pomocniczego;
- **KONWENCJA ONZ z 20.11.1959:** społeczny model niepełnosprawności skoncentrowany na prawach człowieka osób niepełnosprawnych.

Konwencja Narodów Zjednoczonych o prawach osób niepełnosprawnych, zatwierdzona przez Zgromadzenie Ogólne Organizacji Narodów Zjednoczonych (ONZ), stanowi ważny rezultat osiągnięty przez społeczność międzynarodową.

W swoich zasadach przewodnich Konwencja nie uznaje „nowych” praw osób niepełnosprawnych, ale zapewnia im możliwość korzystania, na podstawie systemów prawnych krajów, do których należą, z tych samych praw, które przysługują innym współpracownikom, w zastosowaniu ogólnych zasad równych szans dla wszystkich.

Włoski parlament z ustawą n. 18 z dnia 3 marca 2009 r. ratyfikowała Konwencję ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

- **ŚWIATOWE ZGROMADZENIE ZDROWIA** opracowało systemy klasyfikacji deficytów:

- **Z ICDH (1980):** opis wpływu deficytu na osobę i na jej partycypację społeczną

TO ICF (2001): włączenie zależy od zdolności integracyjnych osoby niepełnosprawnej oraz środowiska społecznego i wspólnotowego, w którym żyje.

Włączenie staje się niezbędnym wyborem, aby odpowiednio reagować na rosnące BES szkoły dla wszystkich (niepełnosprawności, trudności, wady)

- **Ustawa nr 328 z 08.11.2000** „Legge quadro per la realizzazione del sistema integrato di interventi e service sociali”. (Prawo ramowe dla realizacji zintegrowanego systemu interwencji i usług społecznych). W szczególności art. 14 stanowi, że: „w celu osiągnięcia pełnej integracji osób niepełnosprawnych, o której mowa w art. 3 ustawy nr. 104 z dnia 5 lutego 1992 r., w kontekście życia rodzinnego i społecznego, a także w ścieżkach edukacji szkolnej lub zawodowej oraz pracy, gminy w porozumieniu z lokalnymi spółkami zakładów opieki zdrowotnej przygotowują, na wniosek zainteresowanego, projekt indywidualny”.

- **Ustawa nr 170 z 8.10.2010 o DSA:** „Nowa norma w materiałach przeszkadzających specyficznych praktykach w ambito scolastico”. (Nowe zasady dotyczące specyficznych trudności w uczeniu się w szkołach).

Wytyczne wraz z rozporządzeniem ministerialnym n. 5669 z dnia 12 lipca 2011 r.; Porozumienie Konferencji Państwo-Regiony z dnia 25 lipca 2012 r.

- **DYREKTYWA popr. z dnia 27 grudnia 2012 r.** „Strumenti di intervento per alunni con bisogni educativi speciali e organizzazione territoriale” (Narzędzia interwencyjne dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi i organizacją terytorialną): ustanawia GLI (Grupy Robocze ds. Włączenia), które w art. 15 ustawy 104 /92 były Grupy Robocze ds. Integracji).

Celem jest wzmocnienie kultury włączenia, aby każdemu prawnie zapewnić edukację.

- **CM. n. 8 z dnia 6 marca 2013 r.:** proponuje działania na poziomie poszczególnych szkół oraz powołanie GLI (Working Group for Inclusion) rozszerzonego na zagadnienia dotyczące wszystkich SPE.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

- **Notatka nr 1551 z dnia 27 czerwca 2013 r.:** PIANO ANNUALE INCLUSIVITA' (PAI) (ROZNY PLAN INCLUSIVITY). Roczny plan włączenia (PAI) jest sporządzany na koniec każdego roku szkolnego, zatwierdzany przez Radę Pedagogiczną w czerwcu i stanowi integralną część Piano dell'Offerta Formativa (POF) (Szkolny Program Edukacyjny).

8.2 RUMUNIA

Edukacja podstawowa osób niepełnosprawnych

W celu zapewnienia równego dostępu do edukacji przedszkolakom i uczniom ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi zintegrowanym z kształceniem ogólnodostępnym, przydzielani są nauczyciele specjaliści w postaci nauczycieli objazdowych i wspomagających. Udzielają pomocy w dostosowaniu treści programowych, materiałów dydaktycznych, konkretnych narzędzi pracy i oceniania, monitorują stosowanie dostosowanych programów, we współpracy z nauczycielami z grupy/klas, w celu realizacji zindywidualizowanego planu edukacyjnego;

Dzieci ze znacznym stopniem niepełnosprawności, po ocenie w CJRAE, mogą zostać umieszczone w szkołach specjalnych.

Dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi prowadzony jest zgodnie z dominującą niepełnosprawnością

Uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w oparciu o ich indywidualne kompetencje oraz w zależności od profilu psychopedagogicznego, są umieszczani w krajowych systemach edukacji z uwzględnieniem ich poziomu rozwoju. Dzieci niepełnosprawne, które nie mogą się poruszać i nie mogą chodzić do szkoły, mają prawo ubiegać się o nauczanie w domu.

Rodzina ucznia z TSI, po przeprowadzeniu oceny i diagnozy stosownie do niepełnosprawności dziecka, może wybrać wczesną interwencję, edukację przedszkolną, podstawową, średnią i zawodową.

Odpowiednie statystyki

Liczba studentów w kształceniu przeduniwersyteckim

Ilość osób objętych edukacją specjalną

Szkoła podstawowa - 6795

Szkoła średnia - 9850

2700 - Liczba Instytucji zajmujących się wspieraniem Studentów Niepełnosprawnych (studentów SPE) (w tym podmiotów prywatnych i rządowych)

450 000 - Liczba uczniów ze SPE posiadających wykształcenie

27 000 - Liczba Nauczycieli aktywnie działających w dziedzinie Pedagogiki Specjalnej.

W roku szkolnym 2019 - 2020 na szczeblu ogólnonarodowym zostały one oprawione

1429 nauczycieli wspomagających,

2196 doradców szkolnych

601 nauczycieli logopedów,

43 910 uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi i/lub niepełnosprawnościami włączonych do szkół ogólnodostępnych.

221 jednostek szkolnictwa specjalnego,

24 922 przedszkolaków i uczniów z różnymi rodzajami niepełnosprawności.

71 155 - ŁĄCZNA LICZBA DZIECI Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI (NIE UMIESZCZONYCH W ZAKŁADACH) NA DZIEŃ 30.09.2020 R.

2091 - słuchowych

2891 - wizualnie

9633 - umysłowo

Szacunki pokazują, że w Rumunii ponad 400 000 dzieci ma trudności językowe, co stanowi około 10% wszystkich dzieci w Rumunii.

Ustawodawstwo

Edukacja i trening

Zgodnie z Rozporządzeniem 3124/2017 w sprawie zatwierdzenia Metodyki zapewniania niezbędnego wsparcia uczniom z trudnościami w uczeniu się art. 18, obowiązek dostosowania procesu wychowawczo-wychowawczego do potrzeb ucznia z TSI spoczywa na jednostce oświatowej, wyłącznie w przypadku świadectwa uczniowskiego poradnictwa szkolnego i zawodowego.

Nr zamówienia. 1985/1305/5805/2016 w sprawie zatwierdzenia metodyki prowadzenia ewaluacji i zintegrowanej interwencji w celu włączenia dzieci niepełnosprawnych w stopień niepełnosprawności, orientację szkolną i zawodową dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, a także w celu umożliwienia rehabilitacji dzieci niepełnosprawnych i/lub ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

- Procedura nr. 31276 /24.06.2020 w sprawie przyjmowania uczniów na miejsca specjalne przydzielone w kształceniu licealnym, zawodowym i dualnym w jednostkach oświaty ogólnodostępnej, w sprawie indywidualnej integracji uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (SPE) ze szkolnictwa ogólnodostępnego i specjalnego.

ZARZĄDZENIE NR 4532/2020 z dnia 15 czerwca 2020 r. – w sprawie zmiany i uzupełnienia Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej, tymczasowego, nr. 4948/2019 w sprawie organizacji i rozwoju naboru w państwowym szkolnictwie ponadgimnazjalnym, który zapewnia specjalną liczbę miejsc w liceum dla uczniów z SPE

Istnienie kategorii dzieci z dysleksją, dysgrafią i dyskalkulią zostało po raz pierwszy uznane ustawą nr 6/2016 o oświacie osób z trudnościami w uczeniu się, która jest uzupełnieniem ustawy nr 1/2011 o systemie oświaty.

MEN Nr rozporządzenia 3124/2017 zatwierdza metodologię udzielania niezbędnego wsparcia uczniom z trudnościami w uczeniu się; Podaje odpowiednie procedury oceny dysleksji, dysgrafii i dyskalkulii, a także rodzaj interwencji w celu zapewnienia zindywidualizowanej i spersonalizowanej edukacji tych dzieci.

Bezpłatne wsparcie jest zapewniane dzieciom z TSI w szkole przez logopedów z County Centre for Educational Resources and Assistance (CJRAE),

Istnieją również różne rodzaje organizacji pozarządowych lub stowarzyszeń zawodowych, które oferują zajęcia rehabilitacyjne uczniom z TSI.

USTAWA nr. 448 z dnia 6 grudnia 2006 r. – w sprawie ochrony i upowszechniania praw osób niepełnosprawnych*)

USTAWA Nr 197/2012 z dnia 1 listopada 2012 r. o zapewnianiu jakości usług społecznych

PRAWO nr. 272 z dnia 21 czerwca 2004 r. – w sprawie ochrony i upowszechniania praw dziecka, z późniejszymi zmianami i uzupełnieniami

8.3 MACEDONIA PÓŁNOCNA

Edukacja podstawowa osób niepełnosprawnych

Konstytucja Republiki Macedonii Północnej stanowi, że edukacja jest dostępna dla wszystkich na równych warunkach. Edukacja podstawowa jest obowiązkowa i bezpłatna. W 2019 r. przyjęto nową ustawę o szkolnictwie podstawowym, wprowadzającą ramy normatywne dotyczące niedyskryminacji i równości dzieci w procesie edukacji, w której po raz pierwszy uznano niepełnosprawność za przyczynę dyskryminacji. Ponadto ustawa przewiduje pełną integrację dzieci niepełnosprawnych i że szkoły specjalne będą nadal funkcjonować jako szkoły podstawowe z ośrodkami pomocy od roku szkolnego 2020/2021, a uczniowie będą przyjmowani od roku szkolnego 2022/2023. Konieczne jest jednak uporządkowanie terenu i przygotowanie przez Ministerstwo Edukacji i Nauki szkolnictwa podstawowego do pełnego włączenia uczniów z niepełnosprawnościami.

Prawo do niedyskryminacji obejmuje prawo do niesegregacji i należy je rozumieć w kontekście obowiązku zapewnienia dzieciom niepełnosprawnym edukacji włączającej. Ustawa prawo o szkolnictwie ponadgimnazjalnym nie uznaje dyskryminacji ze względu na niepełnosprawność i nie uznaje integracji osób niepełnosprawnych za szczególny cel, wzywając do nowelizacji i uchwalenia nowej ustawy.

Liczba dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi wskazuje, że w roku szkolnym 2019/20 w miejskich szkołach podstawowych w Republice Macedonii Północnej zapisanych było łącznie 4183 uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Spośród nich 1373 było studentami niepełnosprawnymi (potwierdzonymi diagnozą i opinią organu zawodowego ds. orzekania o rodzaju i stopniu niepełnosprawności lub profilem funkcjonalnym otrzymanym przez Organ Zawodowy ds. Oceny Funkcjonalnej), z czego 161 zostało przyjętych na studia w roku szkolnym 2019/2020, podczas gdy 1549 to uczniowie z zaburzeniami zachowania lub problemami emocjonalnymi lub ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się.

Szkoły specjalne nadal istnieją, stąd dyskryminacja, czyli segregacja trwa. Łączna liczba uczniów niepełnosprawnych w dwóch specjalnych szkołach podstawowych w Skopje (SEI Dr. Zlatan Sremec i SEI Idnina) wyniosła 196 w roku szkolnym 2019/20. Szczególny niepokój budzi fakt, że Organ Zawodowy ds. Oceny Funkcjonalnej wydał zalecenie przeniesienia ze szkoły specjalnej do zwykłej 23 uczniom, ale tylko 6 uczniów postąpiło zgodnie z tym zaleceniem. Przyczyną niestosowania się do zalecenia są kategorię żądania rodziców, tj. ich opinia, że ich dzieci powinny kontynuować naukę w specjalnych szkołach podstawowych, co tylko wskazuje na to, że nawet świadomość rodziców, jak korzystna może być integracja, jest na niskim poziomie lub obawiają się dodatkowej dyskryminacji, jakiej doświadczają ich dzieci w normalnym systemie oświaty. Ponadto Państwowa Szkoła dla Dzieci i Młodzieży z Wadą Wzroku Dimitar Vlahov znajdująca się na terenie regionu Skopje jest szkołą, do której uczęszczają uczniowie z wadami wzroku z całego kraju, którzy są całkowicie oddzieleni od zwykłego procesu edukacyjnego. Z otrzymanych danych wynika, że w tej szkole jest łącznie 31 uczniów, w tym 21 niewidomych i 10 niedowidzących, co czyni ich całkowicie odseparowanymi od normalnego systemu edukacji. Zgodnie z ustawą prawo o szkolnictwie podstawowym ustalono, że szkoły podstawowe powinny tworzyć integracyjne zespoły szkolne oraz zespoły integracyjne dla uczniów uczących się według indywidualnego planu edukacyjnego. Wiele szkół utworzyło integracyjne zespoły szkolne, jednak zespoły te nie obejmują wszystkich ustawowo określonych członków.

88,2% zwykłych szkół podstawowych uważa, że edukacja włączająca jest trudna do realizacji w praktyce, a na przeszkodzie stoi wiele czynników, takich jak: niedostępność infrastruktury, niedostosowane środowisko uczenia się (brak odpowiednich warunków techniczno-materiałowych, materiałów dydaktycznych i środków dydaktycznych). , odmowa okazywania akceptacji i negatywnych postaw ze strony nauczycieli, rodziców i innych uczniów, niedostatecznie rozwinięte kompetencje zawodowe kadry pedagogicznej do pracy z dziećmi niepełnosprawnymi, brak profesjonalnej kadry, pedagogów specjalnych i rehabilitanta, większa liczba uczniów w klasie oraz brak asystentów nauczycieli oraz profesjonalnego i systematycznego wsparcia. Ponadto jakość nauczania, wiedza i umiejętności uczniów z niepełnosprawnością są na niższym poziomie w porównaniu z tymi w normalnych szkołach. Szkoły specjalne w dużym stopniu stosują podejście opiekuńcze, w przeciwieństwie do podejścia opartego na prawach człowieka i przygotowującego uczniów do samodzielnego i jakościowego życia w społeczeństwie. Brak kadry dydaktycznej do pracy z uczniami niepełnosprawnymi Istnieje konieczność uwrażliwienia, dalszego szkolenia i podnoszenia kompetencji zawodowych całej kadry dydaktycznej do pracy z uczniami niepełnosprawnymi.

Sami nauczyciele przyznali się do konieczności dodatkowego szkolenia. Brak współpracowników zawodowych W Zespołach ds. usług fachowych brakuje wszystkich niezbędnych współpracowników zawodowych, choć w ostatnich dwóch latach w szkołach podstawowych zatrudnionych było wielu psychologów, pedagogów i pedagogów specjalnych. Ci współpracownicy zawodowi spędzają znaczną część czasu pracy na czynnościach administracyjnych związanych ze szkołą, ale nie związanych z ich profilem zawodowym. W konsekwencji, choć szkoły zatrudniają fachową kadre, to w praktyce uczniowie i kadra pedagogiczna nie otrzymują wsparcia, które powinno wychodzić z podstawowej wiedzy fachowej współpracowników. Z badań przeprowadzonych na ten temat przez Rzecznika Praw Obywatelskich i Komitet Helsiński wynika, że brakuje pedagogów specjalnych i rehabilitantów oraz logopedów, co jest szczególnie zaskakującą informacją, biorąc pod uwagę fakt, że osoby te jako profesjonaliści są najbardziej odpowiednie do udzielania wsparcia dzieciom i młodzieży. uczniów niepełnosprawnych w nauczaniu włączającym.

Brak krajowego rejestru dzieci niepełnosprawnych

Ogromnym problemem jest również duża liczba dzieci z niepełnosprawnością rozwojową, które nie są objęte systemem edukacji. W Macedonii nie ma krajowego rejestru ze względu na brak dokładnych danych o liczbie tych osób.

Ustawodawstwo

Nazwa i link	Rok i ustawa (uchwalona, w przygotowaniu itp.)	Opis kluczowych treści
Ustawa o edukacji w szkołach podstawowych http://www.mon.gov.mk/images/Zakon_za_osnovno_obrazovanie_br._161_-_2019.pdf	Dziennik Urzędowy RNM nr 161 z dnia 5.08.2019 r	Ustawa definiuje edukację włączającą jako proces uwzględniający zróżnicowane indywidualne potrzeby rozwojowe uczniów, poprzez zapewnienie równych szans w korzystaniu z podstawowych praw człowieka do rozwoju i wysokiej jakości kształcenia. Edukacja włączająca pociąga za sobą zmiany i dostosowania treści, struktur i strategii procesu nauczania uczniów niepełnosprawnych, a także wspólną wizję i przekonanie, że obowiązkiem państwa jest zapewnienie edukacji wszystkim dzieciom.

<p>Ustawa o edukacji w szkołach średnich</p> <p>Edukacja</p> <p>http://mon.gov.mk/image/s/documents/zakoni/zakon-za-sredno-2015.pdf</p>	<p>Tekst skonsolidowany (oficjalny) Dziennik urzędowy RM nr 44/1995, 24/1996, 34/1996, 35/1997, 82/1999, 29/2002, 40/2003, 42/2003, 67/2004, 55/2005, 113/2005, 35/2006, 30/2007, 49/2007, 81/2008, 92/2008, 33/2010, 116/2010, 156/2010, 18/2011, 42/2011, 51/2011, 6/2012, 100/2012, 24/2013, 41/2014, 116/2014, 135/2014,</p>	<p>Artykuł 32 przewiduje, że kształcenie Średnie będzie zorganizowane w oparciu o plany i programy nauczania mające na celu m.in „zapewnić uczniom ze specjalnymi wymaganiami edukacyjnymi dostęp do kształcenia średniego” Uczniowie ze specjalnymi potrzebami nie są w ogóle wymienieni w którykolwiek z przepisów regulujących rekrutację studentów w ogólnodostępnych szkołach średnich. Ustawa przewiduje istnienie szkół ponadgimnazjalnych dla uczniów ze specjalnymi potrzebami, którymi są przede wszystkim techniczne i rzemieślnicze szkoły zawodowe; bezpłatny transport dla uczniów ze specjalnymi potrzebami (i ich pomoc) niezależnie od odległości od szkoły. *Nowa ustawa, zgodna ze Strategią Edukacyjną, ma zostać opracowana i zrealizowana w 2020 r.</p>
---	--	---

	10/2015, 98/2015 and 145/2015)	
Law on Student Standard	Consolidated text (Official Gazette of RM No.	Ustawa odnosi się do roli domów studenckich m.in uczniów uczących się poza miejscem zamieszkania. To
	52/2005, 117/2008,	przepisy, że akademiki mogą tworzyć grupy z
	17/2011, 135/2011,	uczniowów ze specjalnymi potrzebami.
	15/2013,	Ustawa określa również różne rodzaje
	41/2014, 146/2015, 3 0/16,	stypendiów, które studenci mogą otrzymać w zależności od ich potrzeb
	64/2018 oraz 20/2019)	społeczno-ekonomicznym oraz w celu
		włączenie do edukacji. (patrz pytanie 2.7)

8.4 HOLANDIA

Edukacja na poziomie podstawowym osób z niepełnosprawnościami

W Holandii celem jest, aby dzieci brały udział w normalnych zajęciach tak często jak to jest możliwe (optymalna integracja). Tam, gdzie to możliwe, w pierwszej kolejności podejmowane są próby dostosowania. Jeśli to nie pomoże, dziecko może iść do szkoły specjalnej dla niepełnosprawnych.

Konwencja ONZ o niepełnosprawności stanowi, że rząd musi zapewnić włączający system edukacji na wszystkich poziomach. Jest to system zaprojektowany w taki sposób, aby wszystkie dzieci mogły uczestniczyć w edukacji. Wtedy nie ma oddzielnych szkół dla dzieci niepełnosprawnych.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

W Holandii od 2014 roku obowiązuje ustawa o odpowiedniej edukacji. Jej celem jest zapewnienie, aby uczniowie niepełnosprawni uczęszczali do „normalnej” szkoły tak często, jak to możliwe. Szkoła specjalna jest tak naprawdę przeznaczona tylko dla uczniów, którzy potrzebują szczególnej, dodatkowej opieki. Szkoły są odpowiedzialne za umieszczenie ucznia, który potrzebuje (dodatkowego) wsparcia. Szkoła musi zawsze najpierw zbadać, czy może zaoferować uczniowi (dodatkowe) wsparcie. Jeśli nie jest to możliwe, szkoła musi poszukać innej placówki, w której uczeń otrzymuje wystarczające dodatkowe wsparcie. Szkoła ma obowiązek o to zadbać. Nazywa się to obowiązek opieki.

Holenderski Instytut Praw Człowieka wciąż uważa, że ten ideał nie został jeszcze osiągnięty oraz uniwersytet wzywa rząd centralny do podjęcia działań. Jednak liczba dzieci upośledzonych fizycznie lub umysłowo, które uczęszczają do zwykłej szkoły pod nadzorem, wzrosła ponad dwukrotnie w latach 2000-2005. W szkole podstawowej liczba ta wzrosła o 97 procent, w szkole średniej o 146 procent.

Szkoły specjalne (szkolnictwo podstawowe)

Te szkoły specjalne są przeznaczone dla uczniów z niepełnosprawnością fizyczną, sensoryczną lub umysłową oraz uczniów z zaburzeniami zachowania. Istnieje w sumie dziesięć typów szkół dla tej grupy dzieci, które są podzielone na cztery klastry:

Grupa 1: niedowidzący

Grupa 2: upośledzenie słuchu lub komunikacji

Grupa 3: upośledzone umysłowo lub fizycznie

Grupa 4: poważne problemy z zachowaniem lub nauką

Ustawodawstwo

Ustawa o ubezpieczeniu zdrowotnym reguluje wszystko w zakresie opieki medycznej, opieki pielęgniarstwa (środowiskowej), leczenia psychiatrycznego i opieki rehabilitacyjnej. Dotyczy to głównie tzw. opieki leczniczej i stosunkowo krótkoterminowej.

(WLZ) Ustawa o opiece długoterminowej dotyczy osób z tak poważną niepełnosprawnością, że wymagają one opieki i wsparcia przez całe życie i gdzie opieka może być zapewniona 24 godziny na dobę w bezpośrednim sąsiedztwie.

(WMO) Ustawa o pomocy społecznej reguluje opiekę nad osobami, które nie kwalifikują się do opieki w ramach WLZ, ale potrzebują wsparcia z powodu długotrwałej niepełnosprawności lub choroby, ponieważ w przeciwnym razie nie byłyby w stanie zapewnić sobie wystarczającej opieki lub uczestniczyć w systemie ochrony zdrowia. społeczeństwo.

Ustawa o młodzięży. Ta ustawa reguluje wszelką opiekę, jakiej mogą potrzebować dzieci, z wyjątkiem opieki w ramach ZVW i WLZ.

Ustawa o uczestnictwie. Ustawa ta reguluje najważniejsze sprawy w zakresie dochodów i pracy osób z niepełnosprawnością zawodową.

(WMCZ) Ustawa o uczestnictwie pacjentów w zakładach opieki zdrowotnej określa ramy prawne funkcjonowania rad klientów w ochronie zdrowia.

Ustawa o opiece i przymusie dla klientów z zaburzeniami psychogeriatrycznymi i niepełnosprawnymi intelektualnie reguluje sposób, w jaki należy zorganizować opiekę przymusową.

Odpowiednie wykształcenie. Dotyczy to wielu zmian w różnych ustawach oświatowych, które powinny ułatwić każdemu dziecku, które potrzebuje dodatkowego wsparcia w nauce, jego otrzymanie.

8.5 POLSKA

Edukacja podstawowa osób niepełnosprawnych

Pedagogika specjalna – system oświaty zapewnia możliwość kształcenia we wszystkich typach szkół dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej, zgodnie z indywidualnym rozwojem, potrzebami i predyspozycjami edukacyjnymi, a także opiekę nad uczniami niepełnosprawnymi poprzez umożliwienie realizacji zindywidualizowanego procesu kształcenia, form i programów nauczania oraz zajęć wyrównawczych.

Rozporządzenie MEN z dnia 7 września 2017 r. określa warunki organizacji kształcenia, wychowania i opieki nad dziećmi i młodzieżą niepełnosprawną:

- głuchych i niedosłyszących,
 - niewidomi i słabowidzący,
 - z niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją,
 - z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, umiarkowanym lub znacznym,
 - z autyzmem, w tym zespołem Aspergera,
 - z niepełnosprawnością sprzężoną,
- zwanych „uczniami niepełnosprawnymi”

Kształcenie specjalne organizowane jest w:

1. przedszkola:

- A. publiczny,
- B. ogólnodostępne z zajęciami integracyjnymi,
- C. integracyjny,
- D. publiczne z zajęciami specjalnymi,

2. oddziały przedszkolne w szkole podstawowej;

3. inne formy wychowania przedszkolnego;

4. szkoły:

- A. szkoły publiczne,
- B. szkoły publiczne z oddziałami integracyjnymi,
- C. szkoły integracyjne,
- D. szkoły publiczne z oddziałami specjalnymi,

5. młodzieżowe ośrodki wychowawcze;

6. młodzieżowe ośrodki socjoterapii;

7. specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze i reedukacyjne;

8. specjalne ośrodki wychowawcze;

9. ośrodki rehabilitacyjno-wychowawcze dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim oraz dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami sprzężonymi, u których jedną z niepełnosprawności jest niepełnosprawność intelektualna.

Ze względu na stan zdrowia - organizacja rocznego przygotowania przedszkolnego lub nauczania indywidualnego.

Kształcenie uczniów niepełnosprawnych może być realizowane do końca roku szkolnego w tym roku kalendarzowym, w którym uczeń osiągnie:

- 20. rok życia - w przypadku szkoły podstawowej,

- 24 rok życia - w przypadku szkoły ponadgimnazjalnej

Odpowiednie statystyki

Obecnie głównym źródłem pozyskiwania wiedzy jest Internet, który ma bardzo istotną przewagę nad dotychczas wykorzystywanymi źródłami, takimi jak biblioteki i publikacje książkowe. Zaletą jest szybkość publikacji oraz zakres przekazywanych informacji. Wadą jest wiarygodność informacji publikowanych w Internecie oraz brak ich weryfikacji. Najbardziej wiarygodne strony internetowe, których możemy być pewni, to strony instytucji o wysokim poziomie zaufania i niezależności politycznej. W Polsce jednym ze źródeł danych statystycznych jest Główny Urząd Statystyczny (www.stat.gov.pl) oraz oddziały wojewódzkie. Bardzo popularną publikacją, wykorzystywaną również w procesie dydaktycznym, jest Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej, a także odpowiednie publikacje dla poszczególnych województw (Rocznik Statystyczny Kraków 2021) czy poradniki statystyczne dla innych miast (Przewodnik Statystyczny Tarnów 2021). Dodatkowym źródłem danych są strony internetowe instytucji rządowych np.: <https://cie.gov.pl/>.

Mieszkańcy UE mają prawo i możliwość korzystania z danych statystycznych publikowanych na stronach internetowych instytucji UE (np. https://ec.europa.eu/info/departments/eurostat-european-statistics_pl).

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Szczegółowa analiza Rocznika Statystycznego RP 2021 przedstawia ogólne dane o osobach niepełnosprawnych w kraju (wybrane dane):

- osoby niepełnosprawne 469700 osób (216690 - mężczyźni, 253010 - kobiety) [tab. 138; P. 213];
- niepełnosprawni pracujący (w pełnym wymiarze czasu pracy) 33370 [tab. 169; P. 248].
- szkoły specjalne 953 [tab. 251; P. 354].
- oświata i wychowanie - przedszkola [tab. 268; P. 369].

Szczegółowe dane dla województwa małopolskiego znajdują się w Roczniku Statystycznym Krakowa.

Różnica polega na tym, że nie są one tak rozbudowane jak w Roczniku Statystycznym. Poniżej prezentujemy wybrane liczby odnoszące się do Małopolski:

- specjalne szkoły przygotowawcze -12 [tab. 79; P. 156].
- Gimnazja Przystosowane Specjalne - 255 [tab. 79; P. 158].
- Schemat systemu edukacji w Polsce [s. 292].

Więcej informacji można znaleźć w materiale graficznym przygotowanym przez Urząd Statystyczny, m.in.:

<https://krakow.stat.gov.pl/infografiki/infografiki-us-krakow/osoby-niepelnosprawne-w-województwie-malopolskim-w-2019,6,10.html>.

Najnowszy podręcznik statystyczny dla miasta Tarnowa nie zawiera informacji o osobach niepełnosprawnych i szkołach specjalnych, mimo że istnieją one w mieście. Brakujące informacje będą sukcesywnie uzupełniane w oparciu o inne dostępne źródła.

Według informacji uzyskanych od Pełnomocnika ds. Osób Niepełnosprawnych Akademii Nauk Stosowanych w Tarnowie na uczelni studiuje 92 studentów niepełnosprawnych (stan: 31 grudnia 2021 r.). Z różnych powodów nie każda osoba zgłaszająca się do Pełnomocnika jest świadoma udogodnień i skali pomocy, do której jest uprawniona.

Gdy zagłębimy się w tematykę potrzeb osób niepełnosprawnych i ich funkcjonowania w społeczeństwie, ułatwienia kontaktu z edukacją i nauką, sensowna jest realizacja tego projektu. Należy pamiętać, że aplikacje skierowane są do osób o określonych potrzebach – nie można jednak wykluczyć, że inni z nich nie skorzystają

Ustawodawstwo

- 1) ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz. U. z 2021 r. poz. 1082),
- 2) ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2020 r. poz. 1327),
- 3) Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej: z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki nad dziećmi i młodzieżą niepełnosprawną, niedostosowaną społecznie i zagrożoną niedostosowaniem społecznym (Dz. U. z 2020 r. poz. 1309) ,
- 4) z dnia 3 kwietnia 2019 r. w sprawie ramowych planów nauczania szkół publicznych (Dz. U. z 2019 r. poz. 639, z późn. zm.),
- 5) z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego dzieci oraz indywidualnego nauczania dzieci i młodzieży (Dz. U. z 2017 r. poz. 1616, z późn. zm.),
- 6) Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 15 czerwca 2021 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu „Dobry start” (Dz. U. z 2021 r. poz. 1092),
- 7) Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 26 czerwca 2020 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy uczniom niepełnosprawnym w formie dofinansowania do zakupu podręczników, materiałów edukacyjnych i ćwiczeniowych w latach 2020-2022 (Dz. U. z 2020 r. poz. 1227).

8.6 TURCJA

Edukacja podstawowa osób niepełnosprawnych

Uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w oparciu o swoje indywidualne kompetencje, są umieszczani w systemach edukacji z uwzględnieniem ich cech rozwojowych. Dzieci niepełnosprawne, które nie mogą opuścić swoich domów i chodzić do szkoły, mają prawo do nauki w domu. Ci, którzy chcą skorzystać z tego prawa; Spotykają się z RAM i przygotowują niezbędne dokumenty. Decyzją RAM, ocena i diagnoza edukacyjna Ośrodka Poradnictwa i Badań, plan szkolenia, orientacja, raporty z praktyk, a także edukacja w najbardziej odpowiednich publicznych lub prywatnych placówkach oświatowych, zgodnie z ich niepełnosprawnością, oraz usługi edukacji wspomagającej są świadczone na rzecz zwiększyć swoje umiejętności życiowe i akademickie. Szkolenia te stosowane są w zależności od niepełnosprawności danej osoby jako wczesnoszkolna, przedszkolna, podstawowa i zawodowa.

Istotne statystyki:

UKOŃCZENIE SZKOŁY	Niedowidzący	Niedosłyszący	Umysłowo niepełnosprawni	Dysleksja
Absolwenci szkoły podstawowej	29.0	17.9	4.6	10.7
Absolwenci szkoły średniej	12.5	16.4	8.2	11.0
Absolwenci liceów	14.6	11.1	0.7	6.1

2700 - Liczba Instytucji zajmujących się wspieraniem Studentów Niepełnosprawnych (studentów SPE) (w tym podmiotów prywatnych i rządowych)

450 000 – Liczba uczniów ze SPE posiadających wykształcenie

27.000 – Liczba Nauczycieli aktywnie działających w dziedzinie Pedagogiki Specjalnej.

Ustawodawstwo

Kształcenie i szkolenie

Artykuł 15 – Prawo osób niepełnosprawnych do nauki nie może być pod żadnym pozorem ograniczone. Niepełnosprawne dzieci, młodzież i dorośli mają zapewnioną edukację na równi z osobami pełnosprawnymi i w środowiskach integracyjnych z uwzględnieniem szczególnych warunków i różnic. Centrum Doradztwa i Koordynacji Osób Niepełnosprawnych jest powołane w celu prowadzenia prac w ramach Rady Szkolnictwa Wyższego w zakresie zakupu narzędzi i sprzętu, przygotowania specjalnego materiału dydaktycznego, umożliwiającego przygotowanie odpowiednich dla osób niepełnosprawnych środowisk dydaktycznych, badawczych i noclegowych w celu ułatwienia życia edukacyjnego niepełnosprawnym studentom uczelni. Sposób i zasady działania Centrum Doradztwa i Koordynacji Osób Niepełnosprawnych reguluje rozporządzenie, które przygotowywane jest wspólnie przez Ministerstwo Zdrowia, Ministerstwo Edukacji Narodowej, Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego Rady i Administracji ds. Osób Niepełnosprawnych. Turecki język migowy jest tworzony przez Turecką Instytucję Językową w celu zapewnienia edukacji i komunikacji osobom niedosłyszącym. Metody i zasady prac nad stworzeniem i wdrożeniem tego systemu określa rozporządzenie, które ma zostać wydane wspólnie przez Ministerstwo Edukacji Narodowej, Generalną Dyрекcję Opieki Społecznej i Agencję Ochrony Dzieci oraz Administrację ds. Osób Niepełnosprawnych pod koordynacją tureckiej Instytucji językowej. Wymagane procedury w celu zapewnienia produkcji pomocy, książek audio i elektronicznych, filmów z napisami i podobnych materiałów w celu zaspokojenia wszelkiego rodzaju potrzeb edukacyjnych i kulturalnych osób niepełnosprawnych są realizowane wspólnie przez Ministerstwo Edukacji Narodowej i Ministerstwo Kultury i Turystyka.

Analiza pracy i zawodu

Art. 12. Analizy stanowisk i zawodów uwzględniające rodzaje niepełnosprawności są dokonywane przez Ministerstwo Edukacji Narodowej oraz Ministerstwo Pracy i Ubezpieczeń Społecznych pod koordynacją Administracji ds. Osób Niepełnosprawnych. W świetle tych analiz, ww. organizacje opracowują odpowiednie do warunków osób niepełnosprawnych programy rehabilitacji i szkolenia zawodowego.

9. Grywalizacja w procesie edukacyjnym uczniów niepełnosprawnych

Edukacja specjalna ma na celu pomóc uczniom doświadczającym trudności lub niepełnosprawności w normalnych klasach w promowaniu ich uczestnictwa w życiu społecznym i niezależności (Kavale, 1990). Specjaliści w tej dziedzinie od dawna stoją w obliczu pilnej potrzeby zbadania, jakie praktyki edukacyjne są skuteczne i korzystne dla uczniów niepełnosprawnych (Moeller i in., 2015). W ostatnich latach, w odpowiedzi na potrzebę edukacji specjalnej, zidentyfikowano i zweryfikowano skuteczność kilku technik edukacyjnych, w tym uczenie się poprzez gry (Anwar i in., 2011; Gørgen i in., 2020).

Uczenie się oparte na grach (GBL) wywodzi się z badań nad grami w połowie lat pięćdziesiątych, a od lat osiemdziesiątych uczeni rozpoczęli badania i praktykę włączania gier do nauczania. Wraz z popularyzacją gier elektronicznych i transformacją koncepcji edukacyjnych użytkownicy zaczęli stopniowo akceptować gry jako narzędzia do nauki (Seaborn i Fels, 2015). W badaniach GBL zawsze używa się następujących trzech terminów: gry poważne, gry edukacyjne i cyfrowe gry edukacyjne (Pan i in., 2021). Te trzy terminy mają podobieństwa i różnice między ich definicjami. Dlatego wyjaśnienie ich znaczeń i relacji może pomóc w zrozumieniu zakresu niniejszego badania. Terminu „poważna gra” po raz pierwszy użył Apt (1970) do opisu gier przeznaczonych do nauki. Apt stwierdził, że poważne gry muszą mieć cel edukacyjny, a nie być grane głównie dla rozrywki (Apt, 1970). Gry edukacyjne w wąskim znaczeniu to gry elektroniczne opracowane specjalnie do celów edukacyjnych (Moreno-Ger i in., 2008). Szeroko rozumiane gry edukacyjne to nie tylko tradycyjne gry (Vos i in., 2011), ale także wszelkie programy edukacyjne, pomoce dydaktyczne, zabawki mające cechy zarówno edukacyjne, jak i rozrywkowe. Gry edukacyjne powinny być opracowywane z uwzględnieniem celów i funkcji edukacji. Cyfrowe gry edukacyjne to gry edukacyjne obsługiwane przez różne technologie informacyjne i platformy cyfrowe (Lin i Lin, 2014; Aslan i Balci, 2015) w celu promowania zrozumienia przez uczniów danej treści nauczania. W niniejszym opracowaniu uczenie się oparte na grach jest rozumiane jako każde środowisko, które wykorzystuje różne technologie i platformy, a także stosuje gry lub powiązane elementy, koncepcje, mechanizmy lub projekty do nauczania danej koncepcji lub przedmiotu (Deterding i in., 2011).

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Nauka oparta na grach może zapewnić wciągające doświadczenia edukacyjne przy jednoczesnym doskonaleniu wiedzy i umiejętności. W szczególności wspiera rozwój umiejętności analitycznego rozumowania i samodzielnego uczenia się, umiejętności współpracy i grupowego rozwiązywania problemów, które są niezbędne dla uczniów niepełnosprawnych (Dziorny, 2007). Na przykład Özen (2015) wybrał sześć gier na iPada jako narzędzia do promowania interakcji między regularnie rozwijającym się rodzeństwem a rodzeństwem z zaburzeniami ze spektrum autyzmu (ASD). Badanie to przeprowadzono z rówieśnikami rodzeństwa: jednego z ASD, drugiego bez. Po okresie szkolenia wszystkie troje dzieci z ASD było w stanie zadowolająco nauczyć się umiejętności, które zostały utrzymane przez co najmniej 2 tygodnie. Hatzigiannakoglou i Okalidou (2019) wykorzystali wirtualną rzeczywistość (VR), aby pomóc dzieciom z implantami ślimakowymi zapoznać się z urządzeniem i rozwinąć umiejętności słuchowe w oparciu o model Erbera. W tej grze dzieci uczą się rozpoznawać dźwięki zwierząt, rozróżniać dźwięki i rozumieć proste polecenia. Szczególnie okulografia była mechanizmem interakcji z grą, w której dodatkowej pomocy potrzebowały najmłodsze dzieci. Jednak po eksperymencie autorzy doszli do wniosku, że ani śledzenie wzroku, ani zestaw VR nie stwarzają trudności osobom z próby, co sprawiło, że stały się one odpowiednimi urządzeniami do tego rodzaju treningu. Inna propozycja dotycząca upośledzenia słuchu pochodzi od Bouzida i in. (2016), który zaproponował grę komputerową MemoSign do nauki języka migowego. Ta gra jest oparta na grze Memory Match Game, która zawiera ludzką postać 3D, która odtwarza znaki, aby ułatwić użytkownikom proces uczenia się. W tym eksperymencie dziewięciu niesłyszących użytkowników zgłosiło dobre doświadczenia z grą i uznało ją za przydatną.

10. Dobre praktyki wykorzystania narzędzi cyfrowych w procesie edukacyjnym uczniów z niepełnosprawnościami

Pozytywne praktyki grywalizacji uczniów z różnymi rodzajami niepełnosprawności (niedowidzący, niedosłyszący, dysleksja i niepełnosprawność intelektualna)

<https://www.telethon.it/cosa-facciamo/ricerca/malattie-studiate/sordita-ereditaria>

<https://www.leonardoausili.com/approfondimenti/a/ipoacusia-neurosensoriale-e-cao-nuovi-strumenti-e-strategie-189.html>

http://www2.erickson.it/sostegnosuperiori/pdf/PDF_materiali/II%20computer%20di%20sostegno.pdf

http://eprints.uklo.edu.mk/2337/1/AIIT2019_ProceedingsFinal_Web%20Content%20Accessibility%20for%20People%20with.pdf

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

<https://www.kentalis.nl/wetenschappelijk-onderzoek/gamification-het-onderwijs-aan-doven-slechthorende-leerlingen>

<https://gamesolutionslab.com/2018/06/22/spelenderwijs-naar-next-level-in-de-zorg/>

<https://kenniseventegg.nl>

<https://www.sunrisemedical.nl/blog/barrieres-doorbreken-met-virtual-reality-voor-mensen-met-een-beperking>

• <https://www.e-learningwijzer.nl/wat-is-gamification/>

• <https://www.jamzone.nl/stressjam>

<https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/IJILT-06-2018-0061/full/html>

<http://specialedtech.net/2015/05/04/mathtech-gamification-for-special-education/>

Generatory działań do przygotowania dla osób niepełnosprawnych:

Triminos (<http://bit.ly/2Q8tbCv>), Popplet (<https://apple.co/37iuhRJ>), Timeline (<http://bit.ly/2ZuEJ4w>), Google Art&Culture (<http://bit.ly/2Q5Qk8u>),

Gry promujące i utrwalające wiedzę o (głównie) historii Polski i (niektórej) historii świata:

Dzieje.pl, „Historia Polski. Władcy i wydarzenia 960–1795”, „Historia polska”, „Zamki polskie”, „Polska inspiruje”, „Historia. Szkoła Podstawowa”, „Quiz Historyczny”, „Znani Ludzie – Quiz historyczny”, „Historia Świata”, „Atlas Historii Świata”, „Hist.ly”, „Dzisiaj w historii”

Aplikacje dla niepełnosprawnych użytkowników smartfonów:

ParrotOne, Seeing Assistant Home, HearUS, Aipoly Vision, Bee My Eyes, Things I Mean.

10. BEZPOŚREDNIE BADANIA SZACUJĄCE LUKI (BADANIA TERENOWE)

Metodologia

Grupa docelowa to metoda badawcza, która skupia niewielką grupę osób, aby odpowiedzieć na pytania w moderowanym otoczeniu. Grupa jest wybierana ze względu na predefiniowane cechy demograficzne, a pytania mają rzucić światło na interesujący nas temat (Źródło).

Grupy docelowe to rodzaj badania jakościowych. Obserwacje dynamiki grupy, ich odpowiedzi na pytania grupy fokusowej, a nawet mowa ciała mogą pomóc w przyszłych badaniach nad decyzjami konsumentów, produktami i usługami lub kontrowersyjnymi tematami (Źródło).

Grupy docelowe są przede wszystkim uważane za potwierdzającą technikę badawczą. Innymi słowy, ich intensywne dyskusje są najbardziej przydatne do potwierdzania lub odrzucania wcześniej istniejących przekonań. Z tego powodu świetnie nadają się do prowadzenia badań wyjaśniających, w których badasz, dlaczego coś się dzieje, gdy dostępne są ograniczone informacje.

Grupa docelowa może być dla Ciebie dobrym wyborem, jeśli:

- Interesują Cię udzielane w czasie rzeczywistym, niefiltrowane odpowiedzi na dany temat lub dynamika dyskusji między uczestnikami
- Twoje pytania są zakorzenione w uczuciach lub spostrzeżeniach i nie można na nie łatwo odpowiedzieć „tak” lub „nie”
- Jesteś przekonany, że stosunkowo niewielka liczba odpowiedzi odpowie na Twoje pytanie
- Szukasz kierunkowych informacji, które pomogą Ci odkryć nowe pytania lub pomysły na przyszłe badania

Grupy docelowe utworzone w ramach efektu projektu 1:

Z kim?

1 grupa docelowa z nauczycielami historii i specjalnymi pedagogami

Jak wiele?

Przynajmniej 10 uczestników z każdego kraju.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Gdzie?

W każdym kraju partnerskim.

Główne wnioski z grup docelowych

Czy uważasz, że grywalizacja jest skuteczna w nauczaniu historii uczniów z niepełnosprawnościami?

Większość uczestników grupy docelowej uważa, że grywalizacja jest dobrym i skutecznym podejściem do nauczania historii uczniów z niepełnosprawnościami. Nauczyciele historii uważają również, że to samo podejście można skutecznie i skutecznie zastosować we włączającym środowisku edukacyjnym.

Jak grywalizacja może zostać wykorzystana przez osoby z niepełnosprawnościami do nauki historii?

Większość nauczycieli uczestniczących w grupach docelowych w różnych krajach partnerskich uważa, że grywalizacja jest użytecznym narzędziem nie tylko w przypadkach niepełnosprawności, ale także w przypadku osób sprawnych. Oczywiście wszystkie działania muszą być zaplanowane i skalibrowane na podstawie zdolności poznawczych uczniów i celów, które chcą osiągnąć dzięki tej aktywności. Ich zdaniem wszystkie narzędzia wykorzystywane w grywalizacji muszą być dostosowane do potrzeb i możliwości uczniów z różnymi rodzajami niepełnosprawności.

Grywalizacja może być wykorzystana w nauczaniu historii wszystkich uczniów, nie tylko tych ze specjalnymi potrzebami. Metoda musi zakładać systematyczną obserwację, a co za tym idzie personalizację i indywidualizację ścieżek uczenia się. Zasadniczo można go stosować w fazie aktywacji, podczas weryfikacji warunków wstępnych, w fazie udoskonalania i badania.

Gry, cyfrowe lub inne, rozwijają umiejętności uczniów, pobudzają ciekawość dydaktyczną i naukę historii podczas zabawy, mają na celu zaangażowanie i motywację uczniów, integrują inne podejścia, pomagają przepracować tematy i nadać im nowe znaczenie. Są również przydatne do zapamiętywania chronologii i miejsca wydarzeń historycznych.

Można je wykorzystać poprzez interaktywne zajęcia, które przyciągają i motywują uczniów; urzeczywistnić scenariusz historyczny z samymi uczniami w roli bohaterów; tworząc mapy do wypełnienia i nagradzając każdą poprawną odpowiedź; zapoznanie uczniów z wielkimi ludźmi, ich życiem i najważniejszymi wydarzeniami z przeszłości (opowiadanie historii, odgrywanie ról, uczenie się poprzez gry, przykłady odpowiednie dla tych celów).

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Gry pozwalają dzieciom przedstawiać i rozumieć mało dostępne rzeczywistości, takie jak ta wyrażona w opowieści; dzięki potężnej zdolności wyobraźni i zachowywania się „jakby” na jakie pozwala gra, dzieci potrafią interpretować otaczający świat.

Gry planszowe o tematyce historycznej lub gry fabularne angażują grupę klasową. Praktyka gier i opowiadania historii może być skutecznym wsparciem nauczania, ponieważ pobudza zainteresowanie historią w taki sposób, że przekształca dzieci z biernych magazynów pojęć w aktywnych bohaterów własnego intelektualnego uczenia się.

Grywalizacja zastosowana w nauczaniu historii uczniów z niepełnosprawnościami mogłaby zostać wykorzystana na przykład poprzez przekształcenie analizowanych pojęć w gry z punktami do zdobycia, poziomami do zdobycia, nagrodami lub prezentami do zdobycia, w które uczniowie grają, ale jednocześnie uczyć się przedmiotu

Wykorzystanie praktyk grywalizacji i opowiadania historii może być skutecznym wsparciem nauczania i użyteczną strategią angażowania dzieci w proces uczenia się. Dwa możliwe różne doświadczenia oparte na tego typu podejściu: laboratorium grywalizacji i edukacyjna gra wideo (poważna gra). W obu przypadkach zainteresowanie historią jest stymulowane przez zabawę i identyfikację; w ten sposób dzieci przekształcają się z pasywnych magazynów pojęć w aktywnych bohaterów swojej nauki.

Podaj kilka przykładów wykorzystania grywalizacji na lekcjach historii dla uczniów niepełnosprawnych

Niektórzy nauczyciele nie eksperymentowali z grywalizacją na swoich zajęciach ani z niepełnosprawnymi uczniami. Szukają każdej okazji, aby spróbować i poeksperymentować z grywalizacją ze swoimi uczniami. Inni mają pewne doświadczenie w korzystaniu z grywalizacji; oto ich komentarze i sugestie:

- Angażowanie grupy klasowej w odgrywanie ról, również poprzez przedstawienia (gra w teatrze)
- Tworzenie map powiązanych z bitwami
- Połączenie nauki z grą lub obrazkami pomaga niepełnosprawnym uczniom lepiej zapamiętywać pojęcia
- Opowiadanie historii
- Gry grupowe lub praca zespołowa

- Daty do zgadywania
- Używanie fiszek do zapamiętywania dat i wydarzeń
- Odgrywanie ról: niepełnosprawny uczeń wciela się w rolę postaci historycznej, co pozwala mu przeżyć na nowo swoje życie i przedsięwzięcia. Dzięki uczeniu się przez gry uczeń staje się bohaterem treści historycznych, które studiuje. Uczynienie ucznia postacią historyczną, stworzenie scenariusza historycznego epoki z innymi postaciami granymi przez jego kolegów z klasy. W ten sposób wzmacnia się pamięć i rozumienie ucznia niepełnosprawnego. Aby wszystko było jeszcze ciekawsze, nagrody lub punkty należy wprowadzić tak, jak w grę.
- Zimna wojna, skomplikowany zestaw powiązanych ze sobą wydarzeń, w złożonym mechanizmie mającym na celu spór między dwoma supermocarstwami. Za pomocą niektórych technik projektowania gier możliwe jest przekształcenie tego procesu w system reguł i wyników. Poprzez grę między dwoma graczami możesz symulować wojnę między Związkiem Radzieckim a Stanami Zjednoczonymi.
- Platforma internetowa o nazwie „Wordwall”, na której można znaleźć gry o różnej tematyce, poziomie i rodzaju, stworzone przez kolegów z całego świata. W wersji demonstracyjnej możliwe jest również tworzenie gier (ale w ograniczonej liczbie) za darmo. Następnie jest klasyczny, ale ponadczasowy kahoot. Na stronie „kidpass” można znaleźć opis aplikacji historii dla dzieci; w każdym razie sieć jest pełna pomysłów i informacji do wyboru.

Wymień trudności w stosowaniu grywalizacji w nauczaniu historii uczniów z niepełnosprawnościami

Bardzo niewielu nauczycieli stwierdziło, że nie napotkało żadnych lub prawie żadnych trudności podczas korzystania z gier. Wśród napotkanych trudności lub potencjalnych trudności, którymi podzielili się i omówili w grupie fokusowej podczas spotkania:

- Brak interakcji z grupą klasową; niepełnosprawni uczniowie mają tendencję do izolowania się. Ponadto emocje odgrywają ważną rolę u uczniów niepełnosprawnych.
- Trudności mogą być różne w zależności od niepełnosprawności, na przykład zapamiętywanie dat i orientacja czasoprzestrzenna.
- Zapamiętywanie dat, łączenie faktów, rozróżnianie „przed” i „po”.

- Niektórych wydarzeń historycznych nie udało się przeanalizować.
- Utrzymuj koncentrację i uwagę od początku do końca ćwiczenia.
- Trudności w tworzeniu tekstów.
- Kojarzenie lat i stuleci, posługiwanie się liczbami rzymskimi, umieszczanie wydarzeń w czasie i przestrzeni.
- Kiedy niepełnosprawni uczniowie mają trudności z koncentracją, ekran pomaga im lepiej skupić się na zadaniu. Ma problemy z motoryką małą, a pisanie na klawiaturze dotykowej jest łatwiejsze niż używanie pióra, ale jest to absolutnie subiektywne i nie można go uogólniać.
- Brak integracji multimediów z kulturą szkolną. Na przykład niektóre wady wprowadzenia grywalizacji do sal lekcyjnych polegają na tym, że grywalizacja występuje głównie w środowisku online za pośrednictwem urządzeń elektronicznych. Niektórzy nauczyciele uważają, że zachęcanie do korzystania z ekranów i e-urządzeń może prowadzić do uzależnienia. W konsekwencji brak informacji w tym zakresie, postawa nieufności, wszelkiego rodzaju bariery, które mogą utrudniać realizację tej strategii.
- Chociaż grywalizacja bardzo dobrze pomaga w doskonaleniu całego szeregu umiejętności, istnieją inne, takie jak ekspresja ustna, które bardzo trudno jest rozwinąć tą metodą. Z drugiej strony istnieje duże prawdopodobieństwo, że uczniowie oderwą się od gry i nie będą się uczyć, co spowoduje utratę produktywności czasu.
- Trudności zależą od ludzi i narzędzi. W pracowni dydaktycznej mamy przestarzałe komputery, których nie da się przewieźć z pracowni do sali i odwrotnie, dlatego przydałyby się zaktualizowane laptopy czy stoły dla naszych uczniów.
- Kolejnym mankamentem jest wysoki koszt wdrożenia grywalizacji z kryteriami jakościowymi. Produkcja audiowizualnych materiałów edukacyjnych, choć jest coraz bardziej powszechna, jest wciąż relatywnie droga. Ponadto centra muszą odnawiać i aktualizować materiały i narzędzia edukacyjne, które już posiadają.

Z jakich elementów powinna składać się dobrze zaprojektowana gra edukacyjna mająca na celu zaspokojenie potrzeb uczniów niepełnosprawnych?

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Ponieważ korzystanie z gier edukacyjnych w kontekstach edukacyjnych powinno promować motywację, uczestnictwo i interakcję uczniów niepełnosprawnych, a także pomagać w utrzymaniu skupienia ich uwagi, jednocześnie promując rozwój poczucia własnej wartości, dobrze zaprojektowane gry edukacyjne powinny być:

- dostosowane do potrzeb i wieku umysłowego uczniów, ich potrzeb poznawczych i fizycznych;
- wciągająca, intuicyjna, niezawodna, szybka, prosta i satysfakcjonująca gra;
- urzekająca;
- wyjątkowo lekkie w prezentacji i ustrukturyzowane w sposób, który stawia wszystkich na tym samym poziomie, aby wzbudzić zbiorowe zainteresowanie grupy klasowej i ucznia niepełnosprawnego oraz być włączającym;
- zabawna gra, w której można popełniać błędy bez wpływu na rzeczywistość;
- połączenie zabawy i nauki;
- gra z nagrodami lub punktami;
- gra dydaktyczna musi wzbudzać ciekawość, musi być ciekawa, musi utrzymywać uwagę i musi być dobrze przestudiowana we wszystkich szczegółach;
- Musi to być gra, która działa również na motywację gracza poprzez przyjęcie pewnych mechanizmów gry, takich jak: poziomy gry, wyzwania, nagrody i punkty.

Czy możesz podać informacje dotyczące wpływu i korzyści płynących z zastosowania grywalizacji na lekcjach historii z uczniami niepełnosprawnymi?

Projekty edukacyjne opierają się na przekonaniu, że niektóre typowe cechy grywalizacji, takie jak tworzenie pogodnego i stymulującego środowiska, motywacja do stawienia czoła aktywności, możliwość ponownego opracowania znaczeń, swoboda popełniania błędów i próbowania ponownie i możliwość aktywnego zaangażowania, może być funkcjonalna dla studiowania historii, czyniąc ją bardziej wciągającą i stymulującą intelektualnie. Z pewnością gry uatrakcyjnają zajęcia lekcyjne, ułatwiają podejście upraszczające to, co mogłoby wydawać się trudne i ułatwiają zapamiętywanie informacji, zwłaszcza u uczniów o bardziej rozwiniętej pamięci wzrokowej.

Zabawny kontekst może pozwolić nawet najbardziej wrażliwym dzieciom, które zwykle nie uczestniczą w zajęciach ze strachu lub z powodu bardziej żywiołowych tematów, na interakcję i aktywne uczestnictwo. Wykorzystywanie gier jako zasobów wspierających naukę historii przekształci zatem dziecko z biernego odbiorcy informacji w aktywnego wytwórcę wiedzy jako głównego bohatera procesu uczenia się.

Grywalizacja jest działaniem włączającym właśnie dlatego, że nawet jeśli jest przeznaczona dla uczniów niepełnosprawnych, może i powinna być oferowana bez żadnych trudności i szczególnego dostosowania całej klasie. Wpływ jest bardzo pozytywny, a korzyści odczuwalne. Zasada grywalizacji jest bardzo prosta, dzieci dobrze się bawią i łatwo się uczą. Wszyscy uczniowie, niepełnosprawni i niepełnosprawni, są skłonni zaangażować się w ten sam sposób; doskonali swoje zdolności poznawcze i kreatywność oraz rozwijają umiejętności rozwiązywania problemów; angażują się z innymi rówieśnikami i motywowani motywacją do odniesienia sukcesu w zadaniu, są zachęceni do udziału i sprawdzania swoich umiejętności.

Czy możesz podać jakieś informacje (przykłady), które treści (lekcje) z przedmiotu historia powinny zostać poddane grywalizacji?

Oczywiście na to pytanie można adekwatnie odpowiedzieć tylko wtedy, gdy wiemy, jaki jest punkt wyjścia, jaki jest cel działania, dla kogo jest ono skierowane. Ogólnie rzecz biorąc, niektóre przykłady mogą być następujące:

- zwyczaje i obyczaje niektórych ludów (prehistoria, Rzymianie, Grecy itp.);
- zagadnienia z zakresu nauk społecznych, takie jak współistnienie i integracja we współczesnych społeczeństwach;
- interaktywne opowieści o ruchu oporu i wyzwoleniu spod nazistowskiego faszyzmu, wcielające się w dialogi między ważnymi postaciami historycznymi, na przykład spotkanie Garibaldiego z królem Vittorio Emanuele II w Teano;
- najbardziej złożone i trudne do zrozumienia treści powinny być grywalizowane. W zależności od stopnia niepełnosprawności można go rozszerzyć na całą dyscyplinę;
- Wydarzenia historyczne, w szczególności te współczesne, choć wszystkie okresy historyczne zasługują na uwagę studentów;

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

- konstytucje, zrównoważony rozwój, aktywne obywatelstwo, obywatelstwo cyfrowe (Agenda 2030). Gry do nauk społecznych wykorzystujące metodologię Game Based Learning (GBL), polegającą na uczeniu się poprzez grywalizację, mogą być wykorzystywane jako innowacyjne narzędzie do osiągnięcia celów edukacyjnych. Gra stosowana w nauczaniu pozwala uczniom uczyć się tematów w bardziej angażujący sposób, promuje myślenie krytyczne i komputacyjne oraz promuje współpracę w grupie klasowej;
- życie wielkich przywódców i ich przedsięwzięcia. Najważniejsze wojny przeszłości. Wynalazki i odkrycia;
- wojny z różnymi etapami;
- daty-wydarzenia; związki przyczynowo-skutkowe; orientacja na mapie.

Jak technologia (grywalizacja) pomaga w edukacji uczniów z niepełnosprawnościami?

W dzisiejszych czasach mamy to szczęście, że możemy łączyć grywalizację z wykorzystaniem nowych technologii, co stanowi ważną alternatywę, ale także skuteczne wsparcie tradycyjnej lekcji.

Włączenie elementów zabawy do nauczania jest dobrym pomysłem z kilku powodów: nauczyciele są stymulowani przez nowy sposób nauczania, uczniowie bardziej angażują się w naukę, a treści, umiejętności i kompetencje rozwijają się w sposób naturalny. I wtedy wiesz: jeśli dobrze się bawisz, uczysz się więcej. Integracja nowych technologii w nauczaniu może ułatwić bardziej kreatywną i spersonalizowaną ścieżkę przyswajania wiedzy przez ucznia, czyniąc ją bardziej stymulującą i angażującą w zabawny sposób.

Dobrze wykorzystane nowe technologie mogą ułatwić proces nauczania-uczenia się, którego podstawowe zasady są identyczne dla osób zdolnych i niepełnosprawnych. Nowe technologie są użytecznym wsparciem w nauczaniu, ponieważ dzięki inteligentnemu oprogramowaniu uczniowie są prowadzeni w procesie uczenia się. Nowe technologie i grywalizacja rozwijają motywację i integrację. Pobudzają, zwiększają ciekawość, sprzyjają towarzyskości, dzieleniu się i współpracy, zarówno między uczniami, jak i nauczycielami. Działają jako facylitatorzy, czyniąc prostym to, co złożone. Mogą poprawić kreatywność i rozwinąć umiejętności rozwiązywania problemów; mogą sprawić, że narracja będzie żyła w inny sposób niż to, co możesz zrobić, czytając lub oglądając film. Grywalizacja może pomóc niepełnosprawnym uczniom poprawić koncentrację i pamięć. Mogą być również dobrym wsparciem dla uczniów w pokonywaniu niektórych trudności.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Dodatkowe pytania zadawane i omawiane podczas spotkania

Czy możesz zasugerować kilka przykładów grywalizacji, które zastosowałeś na swoich zajęciach (proszę podać nazwę/tytuł działania/aplikację lub link)

Kahoot

Quizziz

Socrative

Wordwall

Kidpass

<https://www.agendadigitale.eu/scuola-digitale/gamification/>

<https://www.digitalteacher.it/gamification-a-scuola-i-migliori-software-per-una-didattica-game-based-learning/>

Call of Duty, gra wideo osadzona w trakcie II Wojny Światowej, odpowiedniej dla uczniów liceum

Gry zespołowe

Odgrywanie ról

Czy uważa Pani/Pan, że grywalizacja może być wystarczająca dla efektywnego nauczania przedmiotu lub pojedynczego tematu tego przedmiotu?

Większość nauczycieli należących do grup docelowych w różnych krajach partnerskich uważa, że grywalizacja może być efektywna, jeśli jest połączona z innymi metodami lub strategiami.

11. Trzecie badanie bezpośredniej oceny luk (analiza programu nauczania)

Protokół analizy programu nauczania

Metodologia

Protokół badania to dokument opisujący planowanie badania. Plan musi być zaprojektowany tak, aby odpowiedzieć na pytanie badawcze, a także musi zawierać szczegółowy opis.

Pisemny protokół: • zmusza badaczy do wyjaśnienia swoich myśli i przemyślenia wszystkich aspektów badania; • jest niezbędnym przewodnikiem, jeśli nad badaniem pracuje zespół (a nie pojedynczy badacz); • jest niezbędny, jeśli badanie obejmuje badania na ludziach lub zwierzętach doświadczalnych, w celu uzyskania aprobaty etycznej instytucji; • jest niezbędnym elementem wniosku badawczego ubiegającego się o dofinansowanie.

Główne wyniki badań terenowych w każdym kraju

11.1 Włochy

1. W której klasie szkoły podstawowej uczycie się historii w Pani/Pana kraju?

We Włoszech uczniowie zaczynają uczyć się historii od pierwszej klasy szkoły podstawowej

2. Jeżeli w Pani/Pana kraju są jakieś szkoły specjalne, proszę opisać rodzaje niepełnosprawności, które obejmują i czy uczą się w nich historii (w której klasie).

We Włoszech istnieją szkoły specjalne dla głuchych, niemych i niewidomych. Zaczynają naukę historii w pierwszej klasie szkoły podstawowej jak ich rówieśnicy chodzący do zwykłych szkół, jednak uczą się z wykorzystaniem narzędzi specjalnie dostosowanych do ich niepełnosprawności i potrzeb.

3. Jeżeli w Pani/Pana kraju są szkoły specjalne, proszę wyjaśnić, czy oferują one odmienny program nauczania dla osób z różnymi niepełnosprawnościami podczas nauki historii.

Włoskie szkoły specjalne nie oferują innego programu nauczania historii, ponieważ do szkół tych nie uczęszczają uczniowie z poważnymi zaburzeniami poznawczymi.

4. Proszę Panią/ Pana o opisanie główne efekty uczenia się przewidziane w programach nauczania każdego poziomu szkoły w szkołach zwykłych i specjalnych. Ex. Descrivi i principali risultati di apprendimento previsti nei curricoli di ogni ordine di scuola delle scuole normali e di quelle speciali.

Szkoły ogólnodostępne	Szkoła specjalna dla słabowidzących	Szkoła specjalna dla osób z uszkodzonym słuchem	Szkoła specjalna dla osób z dysleksją	Szkoła specjalna dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną
Klasa 6	Przyjmuje się te same programy nauczania z ministerstwa, co w zwykłych szkołach państwowych, ale z pomocą systemu Braille'a	Przyjmuje się te same programy nauczania z ministerstwa, co w zwykłych szkołach państwowych, ale z pomocą Systemu LIS	Nie ma szkół specjalnych dla uczniów z dysleksją. Przyjmuje się te same programy nauczania z ministerstwa, ale od studentów wymaga się spełnienia minimalnych celów. Systemy kompensacyjne i dyspensacyjne są przyjmowane zgodnie z rzeczywistymi potrzebami uczniów	Uczniowie z niepełnosprawnością intelektualną nie uczęszczają do szkół specjalnych. Są oni włączeni do zwykłych szkół państwowych, które przyjmują te same programy nauczania z ministerstwa i/lub zróżnicowane programy przewidziane na szczeblu krajowym. Studenci są proszeni o spełnienie minimalnych celów, a systemy zwolnień lub kompensacji są przyjmowane zgodnie z konkretnymi potrzebami uczniów.

5. Jeżeli w Pani/Pana kraju nie ma szkół specjalnych, opisz, czy są jakieś zapiski określające dostosowanie treści programów nauczania do uczniów z różnymi rodzajami niepełnosprawności?

Dla niektórych zaburzeń, takich jak dysleksja i dysgrafia oraz lekkie i średnie upośledzenie funkcji poznawczych, nie ma szkół specjalnych; uczniowie uczęszczają do zwykłych szkół i przyjmowane są te same programy nauczania z ministerstwa. Planując szkolny program nauczania, nauczyciele planują specjalny program nauczania dla każdego ucznia z minimalnymi celami do spełnienia przez każdego ucznia oraz działaniami wyrównawczymi/zwolnieniami opartymi na konkretnych potrzebach ucznia.

Tylko dla niektórych niepełnosprawności (wzrokowych i słuchowych) istnieją szkoły specjalne i odpowiednie zmniejszenie obowiązków uczniowskich.

6. Czy w programach nauczania są opisane metody, które pozwoliły na wykorzystanie grywalizacji w nauczaniu historii (np. kolokwium, quiz, egzamin, projekt)?

Strategie i metody nauczania opisane w programach prawie zawsze zakładają wykorzystanie do zajęć grywalizacji narzędzi, takich jak pomoce audiowizualne, komputery, tablety itp.; większość z tych działań jest często sugerowana w przyjętych podręcznikach, a narzędzia takie jak narzędzia GSuite i wirtualne sale lekcyjne mogą być wykorzystywane do ich przeprowadzania.

11.2 Płn. Macedonia

1. W której klasie szkoły podstawowej uczniowie w Pani/Pana kraju uczą się historii?

W Macedonii Północnej edukacja podstawowa rozpoczyna się, gdy uczniowie mają 6 lat (klasa I) i kończą w wieku 14 lat (klasa IX). Uczniowie rozpoczynają naukę przedmiotów historycznych w klasie VI w wieku 12 lat.

2. Jeśli w Pani/Pana kraju są szkoły specjalne, napisz dla jakiego rodzaju niepełnosprawności i czy mają lekcje historii (w której klasie)?

W Macedonii Północnej są 4 szkoły podstawowe dla osób z niepełnosprawnością intelektualną i autyzmem, 1 szkoła podstawowa dla osób z wadami słuchu, 1 szkoła (podstawowa i średnia) dla osób niedowidzących, 1 szkoła średnia dla osób z upośledzeniem słuchu i 2 szkoły średnie dla osób z niepełnosprawnością intelektualną.

W szkołach specjalnych uczniowie uczą się także historii od klasy VI.

3. Jeśli w Pani/Pana kraju istnieją szkoły specjalne, wyjaśnij, czy stosują one różne programy nauczania dla różnych rodzajów niepełnosprawności z przedmiotu historia?

W szkołach specjalnych w Macedonii Północnej są dostosowane programy nauczania dla uczniów niepełnosprawnych.

Dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną treści z programów nauczania stosowanych w szkołach powszechnych są skrócone, co oznacza, że treści są uproszczone, pominięto w nich pojęcia abstrakcyjne, treści oparte są na treściach prostych, łatwych do zapamiętania i zrozumienia.

W przypadku uczniów z dysfunkcjami wzroku stosuje się również dostosowany program nauczania, jednak w tym przypadku nie skraca się treści programu nauczania, lecz zaleca się inne metody pracy (m.in. wykorzystanie pisma Braille'a, materiałów dźwiękowych i dotykowych).

4. Proszę opisać główne efekty kształcenia dla programów nauczania w poszczególnych klasach szkół ogólnodostępnych i specjalnych oraz dokonać porównania.

Szkoły ogólnodostępne	Szkoła specjalna dla słabowidzących	Szkoła specjalna dla osób z uszkodzonym słuchem	Szkoła specjalna dla osób z dysleksją	Szkoła specjalna dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną
	W szkołach ogólnodostępnych obowiązują te same programy nauczania, co w zwykłych szkołach państwowych, ale zalecane są inne metody pracy (np. stosowanie pisma Braille'a, materiałów dźwiękowych i	Przyjmuje się te same programy nauczania w szkołach ogólnodostępnych, jak w zwykłych szkołach państwowych, ale z pomocą systemu LIS	Te same programy nauczania co w szkołach ogólnodostępnych.	Programy dostosowane, treści z programów nauczania stosowanych w szkołach powszechnych są skrócone, co oznacza, że treści są uproszczone, pominięto w nich pojęcia abstrakcyjne, treści oparte są na treściach prostych, łatwych do zapamiętania i zrozumienia.

	dotykowych).			
--	--------------	--	--	--

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

1. Jeżeli w Pani/Pana kraju nie ma szkół specjalnych, opisz, czy są jakieś zapiski określające dostosowanie treści programów nauczania do uczniów z różnymi rodzajami niepełnosprawności?
2. Czy w programach nauczania opisano metody, które pozwoliły na wykorzystanie grywalizacji w nauczaniu historii (np. kolokwium, quiz, egzamin, projekt)?

Brak danych

11.3 Polska

1. W której klasie szkoły podstawowej uczniowie w Pani/Pana kraju uczą się historii?

IV- VIII

2. Jeśli w Pani/Pana kraju są szkoły specjalne, proszę o napisanie dla jakich uczniów oraz jakimi niepełnosprawnościami, oraz czy uczą się w nich historii (jeśli tak, to w której klasie)?

Tak, są.

Należą do nich osoby:

- **niepełnosprawne (intelektualnie głuche i niedosłyszające, niewidome i słabowidzące, z niepełnosprawnością ruchową [w tym afazją], autyzmem [w tym z zespołem Aspergera] z niepełnosprawnością sprzężoną)**
- **niedostosowanych społecznie**
- **zagrożonych niedostosowaniem społecznym.**

Tak - mają lekcje historii od 4 klasy

3. Jeśli w Pani/Pana kraju istnieją szkoły specjalne, wyjaśnij, czy mają one inny program lekcji historii dla uczniów z różnymi niepełnosprawnościami?

Zgodnie z obowiązującymi przepisami w Polsce istnieją szkoły specjalne realizujące ten sam program nauczania, co szkoły ogólnodostępne i integracyjne. Program nauczania jest ten sam, ale nauczyciel ma wybór uwzględniający stan ucznia.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

4. Proszę opisać główne efekty kształcenia dla programów nauczania w poszczególnych klasach szkół ogólnodostępnych i specjalnych oraz dokonać porównania.

Zgodnie z Rozporządzeniem MEN z dnia 24 lutego 2017 r. oraz Rozporządzeniem z dnia 16 marca 2022 r. podstawa programowa i efekty kształcenia są jednakowe dla wszystkich typów szkół. Nauczyciel ma możliwość dokonywania wyborów uwzględniających stan ucznia.

<https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20220000609/O/D20220609.pdf>

<https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20170000356>

5. Jeżeli w Pani/Pana kraju nie ma szkół specjalnych, opisz, czy są jakieś uwagi określające dostosowania treści programowych dla uczniów z różnymi rodzajami niepełnosprawności?

W Polsce są szkoły specjalne. Nauczyciel ma opcje, które uwzględniają stan ucznia.

6. Czy w programach nauczania są opisane metody pozwalające na wykorzystanie grywalizacji w nauczaniu historii (np. kolokwium, quiz, egzamin, projekt)?

" W szkołach specjalnych stosowane są takie same metody nauczania i uczenia się jak w szkołach ogólnodostępnych, ale szczególny nacisk kładzie się na indywidualizację pracy z każdym uczniem. Nauczyciel ma prawo do wyboru określonych metod, form pracy i środków dydaktycznych, ale musi uwzględniać specyfikę funkcjonowania ucznia wynikającą z jego niepełnosprawności, niedostosowania społecznego lub zagrożenia niedostosowaniem społecznym."*

11.4 Rumunia

1. W której klasie szkoły podstawowej uczniowie w Pani/Pana kraju uczą się historii?

W Rumunii, zgodnie z krajowym programem nauczania, dzieci rozpoczynają naukę historii w szkole podstawowej, w czwartej klasie.

Historia ma na celu zapoznanie uczniów z tematami związanymi z niedawną lub bliższą przeszłością ich rodzinnego miasta, kraju ojczystego – Rumunii i Europy, przy użyciu środków odpowiednich do wieku.

Nawet w Pedagogice Specjalnej przeznaczonej dla uczniów z lekką i umiarkowaną niepełnosprawnością intelektualną historia jest nauczana od klasy 4.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

2. Jeśli w Pani/Pana kraju są szkoły specjalne, napisz dla jakiego rodzaju niepełnosprawności i czy mają one przedmiot historyczny (w której klasie)?

Jednocześnie w Rumunii istnieją szkoły ogólnodostępne i szkoły specjalne.

Edukacja specjalna i specjalnie zintegrowana jest integralną częścią rumuńskiego krajowego systemu edukacji i oferuje wszystkim dzieciom / uczniom / młodzieży programy edukacyjne dostosowane do stopnia niepełnosprawności i ich potrzeb rozwojowych.

System zorganizowany jest na wszystkich poziomach edukacji przeduniwersyteckiej, w zależności od rodzaju i stopnia niepełnosprawności, np.: intelektualnej, słuchowej, wzrokowej, ruchowej, skojarzonej.

Edukacja włączająca została przyjęta w Rumunii od lat 90. XX wieku poprzez poszanowanie różnorodności, inicjowanie i praktykowanie dostępu i uczestnictwa w edukacji i życiu społecznym dla wszystkich kategorii dzieci. Obecnie ponad połowa uczniów niepełnosprawnych jest zapisywana do szkół ogólnodostępnych.

Ustawodawstwo dotyczące edukacji specjalnej zostało opracowane w celu uwzględnienia szerokiego i zróżnicowanego zakresu sytuacji specjalnych.

Jednostki kształcenia specjalnego dla uczniów z dysfunkcjami sensorycznymi realizują ogólnokrajowy program nauczania. Jednostki te obejmują jedynie strukturę i formę organizacyjną zgodną z systemem szkolnictwa specjalnego, a treścią, przygotowaniem szkolnym i specjalizacją są zbliżone do szkolnictwa ogólnodostępnego. Specjalne licea techniczne, klasy licealne i specjalne klasy policealne są zorganizowane na wzór szkoły ogólnodostępnej (treści, profile, specjalności, cele, cele i/lub kompetencje). Specyficzne dla tych jednostek pozostają strategie, metody i rodzaje nauczania/uczenia się.

Po ukończeniu studiów uczniowie tych jednostek kształcenia specjalnego przystępują do egzaminów ogólnokrajowych (testów, matury lub egzaminu dyplomowego) w taki sam sposób, jak wszyscy absolwenci szkół ogólnodostępnych.

Dla nich wymieniono ułatwienia i dostosowania w metodykach organizacji i przeprowadzania egzaminów.

Dla każdego ucznia z poważnymi, głębokimi lub współistniejącymi deficytami opracowywany jest spersonalizowany plan edukacyjny z określonymi celami dla jego potrzeb i możliwości rozwoju psycho-indywidualnego.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi korzystają również z dostosowania procedur egzaminacyjnych w przypadku ocen bieżących.

Szkoły Specjalne dla Niedowidzących i Słyszających realizują ogólnokrajowy program nauczania. Oznacza to, że uczniowie z dysfunkcjami sensorycznymi rozpoczynają naukę historii już od czwartej klasy szkoły podstawowej.

3. Jeśli w Pani/Pana kraju istnieją szkoły specjalne, wyjaśnij, czy stosują one różne programy nauczania dla różnych rodzajów niepełnosprawności z przedmiotu historii.

Szkoły dla uczniów z dysfunkcjami sensorycznymi (szkoły dla słabowidzących i niedosłyszających) realizują program ogólnodostępny. Oznacza to, że uczniowie z dysfunkcją wzroku rozpoczynają naukę historii już od klasy 4/w szkole podstawowej. Z kolei w szkole średniej lekcje historii są dostosowywane do psychoindywidualnych potrzeb uczniów.

W szkołach specjalnych dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim nie uczy się historii, korzystają oni ze zindywidualizowanych planów interwencji, tworzonych zgodnie z ich profilem psychoafektywnym.

W szkołach specjalnych dla uczniów z lekką i umiarkowaną niepełnosprawnością intelektualną obowiązuje Program nauczania historii dla klasy IV oraz Program nauczania historii dla klas Gimnazjum. Dokumenty te zostały zaktualizowane w 2021 roku.

4. Opisać główne efekty kształcenia dla programów nauczania w poszczególnych klasach szkół ogólnodostępnych i specjalnych, dokonać porównań?

Ogólnodostępne szkoły	Szkoła specjalna dla słabowidzących	Szkoła specjalna dla osób z uszkodzonym słuchem	Szkoła specjalna dla uczniów z inteligencją niepełnosprawności
<p>Stopień 4:</p> <p>Na koniec klasy 4 uczeń będzie potrafił:</p> <ul style="list-style-type: none"> -sortujować obiekty według kryteriów „starszych” / „nowszych”. -uporządkowywać wydarzenia osobiste / wydarzenia historyczne. -opowiadać o aspektach powiązań między środowiskiem geograficznym a życiem ludzi 	<p>Szkoły specjalne dla uczniów z dysfunkcją wzroku realizują ten sam program nauczania, co szkolnictwo ogólnokrajowe.</p> <p>Nauczanie/uczenie się: metody oceny są dostosowywane do specyfiki uczniów.</p>	<p>Szkoły Specjalne dla uczniów z uszkodzonym słuchem realizują ten sam program nauczania, co krajowy system oświaty.</p> <p>Metody nauczania-uczenia się-oceny są dostosowywane do specyfiki uczniów</p>	<p>Dzieci ze znacznym stopniem niepełnosprawności nie uczą się historii.</p> <p>Studenci z lekką i umiarkowaną niepełnosprawnością korzystają z dostosowanego programu.</p> <p>W przypadku klasy IV szczegółowe wyniki to:</p>

<p>-rozpoznawanie i wykorzystywanie informacji ze źródła historycznego.</p> <p>- dobieranie źródła niezbędnego do prezentacji wydarzeń,</p> <p>-używanie terminów historycznych w różnych sytuacjach,</p> <p>-docenianie roli ludzi w rozwoju wydarzeń.</p> <p>-formułowanie punktów widzenia dotyczących zdarzeń/faktów/osobowości,</p> <p>- porównywanie faktów historycznych, podkreślając zmiany, jakie zaszły,</p> <p>-wyrażanie własnych opinii w uznaniu faktów z przeszłości i teraźniejszości</p>			<p>-Chronologiczny porządek w czasie i przestrzeni niektórych wydarzeń osobistych, faktów przedstawionych w sytuacji uczenia się</p> <p>- Lokalizowanie wydarzeń historycznych w przestrzeni</p> <p>- Rozpoznawanie spraw ludzi poprzez odnoszenie się do czasu i przestrzeni</p> <p>- Rozpoznawanie źródeł historycznych</p> <p>- Analiza źródeł w celu zidentyfikowania jak najbardziej zróżnicowanych informacji o przeszłości</p>
--	--	--	---

			<ul style="list-style-type: none"> - Rozpoznawanie podobieństw i różnic między osobami/grupami osób - Zadawanie pytań dotyczących wielkich bohaterów - Rozpoznawanie podobieństw i różnic między sobą a innymi, między jednostkami i grupami - Manifestacja otwartej postawy w przypadku sytuacji związanych z komunikacją
<p>W przypadku szkół średnich cele przedmiotu <i>Historia</i> odnoszą się do ideału edukacyjnego, zgodnie z definicją zawartą w Prawie oświatowym. W szkole średniej Historia zakłada:</p>			<p>Program nauczania dla przedmiotu Pedagogika specjalna w Gimnazjum – dla osób z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim i umiarkowanym.</p>

<ul style="list-style-type: none">- rozwój elementów związanych z rozwojem krytycznego myślenia;- rozwijanie umiejętności pracy ze źródłami historycznymi i informacyjnymi oraz umieszczanie ich w różnych kontekstach;- umiejętność analizowania i oceny motywacji działania człowieka, dostrzegania związku między działaniem człowieka a wartościami społeczeństwa demokratycznego;			<p>Nacisk kładzie się na zapoznanie się z opisem i interpretacją faktów i procesów historycznych poczynając od źródeł historycznych, a mniej na pracę z elementami abstrakcyjnymi (fakty historyczne stają się dostępne dzięki konkretnym źródłom historycznym).</p> <p>Główne cele Historii to:</p> <ul style="list-style-type: none">-Uporządkowanie według kryteriów chronologicznych faktów historycznych i/lub procesów.
--	--	--	---

<ul style="list-style-type: none">- kształtowanie mechanizmów intelektualnych zapobiegających wszelkim przejawom nacjonalizmu, powstawania stereotypów i ksenofobii;- pobudzanie założenia wielokulturowości i wieloperspektywiczności;- bycie realnym wsparciem dla innych dyscyplin i przejmowanie elementów związanych z analizą instytucji, ewolucją systemów politycznych, szeroko rozumianą problematyką obywatelstwa demokratycznego.			<ul style="list-style-type: none">-Rozpoznawanie różnic czasowych między wydarzeniami i procesami historycznymi- Lokalizacja w czasie i przestrzeni faktów i/lub procesów historycznych- Stosowanie specjalistycznych terminów w opisie wydarzenia/procesu historycznego-Opowiadanie wydarzenia, procesu historycznego, korzystanie z informacji ze źródeł historycznych.-Przyjmowanie ról w grupach roboczych-Opis roli niektórych postaci w przebiegu niektórych wydarzeń historycznych
--	--	--	--

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

1. Czy w programach nauczania opisano metody, które pozwoliły na wykorzystanie grywalizacji w nauczaniu historii (np. kolokwium, quiz, egzamin, projekt)?

W rumuńskiej edukacji narodowej proces nauczania koncentruje się na uczniu, jako podmiocie działalności dydaktyczno-wychowawczej, która polega na szkoleniu kroków charakteryzujących uczenie się przez całe życie, takich jak:

- wykorzystanie strategii dydaktycznych, które kładą nacisk na progresywną konstrukcję wiedzy;
- elastyczność podejść i zróżnicowana ścieżka; spójność, inter- i transdyscyplinarność;
- stosowanie metod aktywnych, które mogą przyczynić się do rozwoju umiejętności komunikacyjnych uczniów, niezbędnych w rzeczywistych sytuacjach, które pobudzają ich potencjał twórczy i zdolności adaptacyjne oraz kształtują pozytywne postawy wobec siebie i innych;
 - ćwiczenie pracy zespołowej, współpracy i/lub współzawodnictwa oraz rozwijanie umiejętności badania i pogłębiania własnych doświadczeń;
 - prowadzenie zajęć pobudzających ciekawość do studiowania historii.

Zalecane jest podejście akademickie oparte na uczeniu się poprzez odkrywanie, symulację, badanie źródeł historycznych, debatę, odgrywanie ról, które mają tę zaletę, że umożliwiają zmianę form aktywności i które wspierają korelację wcześniejszych doświadczeń edukacyjnych z nowymi.

Jeśli chodzi o ewaluację, zaleca się stosowanie głównie ewaluacji ciągłej, formatywnej. Obok klasycznych form i narzędzi oceny konieczne jest zastosowanie form i narzędzi uzupełniających, takich jak: projekt, portfolio, samoocena, ocena w parach, systematyczna obserwacja aktywności i zachowań uczniów.

W szkolnictwie specjalnym, w ramach projektowania działalności pedagogicznej, nacisk kładzie się na spersonalizowane czytanie programu szkolnego, którego celem jest określenie konkretnych sposobów zastosowania programu szkolnego w określonym kontekście edukacyjnym. Opracowane dokumenty projektowe (planowanie kalendarza i projekty jednostek edukacyjnych) dostarczają nauczycielowi odpowiedzi na następujące pytania:

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

"Co ja mam zrobić?" (Kompetencje wybrane z przykładów zawartych w programie nauczania są w ten sposób identyfikowane lub mogą być zaproponowane przez każdego nauczyciela).

- Jakie treści wybieramy? (wybierz, uzupełnij i dostosuj treść jest zorganizowana).

- Co ja mam zrobić? (analizowane są zasoby, np. zasoby materialne, w tym zasoby teleinformatyczne/cyfrowe, czas, formy organizacji klasy uczniów).

- Ile osiągnięto? (Narzędzia oceny są tworzone w celu podkreślenia postępów każdego studenta w stosunku do jego własnej osoby podczas nabywania kompetencji przewidzianych w programie w ciągu roku akademickiego. Zaleca się i zachęca do korzystania z narzędzi oceny ICT i technologii wspomagających).

1.5 Turcja

1.6 Holandia

Wnioski końcowe:

Z badań jasno wynika, że we wszystkich krajach partnerskich proces integracji rozwija się z różnym podejściem oraz z różną dynamiką i szybkością. Można tu wymienić kraje w okresie transformacji, Macedonię Północną i Rumunię, a Turcja nadal nie ma ściśle określonego systemu inkluzji i wciąż stara się osiągnąć pełną inkluzję. Z kolei Włochy, Holandia i Polska są pod tym względem bardziej zaawansowane, zarówno pod względem legislacyjnym, jak i przykładów z praktyki.

Odnosnie badania historii przedmiotu można stwierdzić, że w prawie wszystkich krajach partnerskich sposób i czas studiowania tego przedmiotu jest podobny.

Odnosnie zastosowania grywalizacji w procesie edukacyjnym osób niepełnosprawnych można stwierdzić, że w niektórych krajach jest więcej pracy nad zastosowaniem tej metody w praktyce, powstaje więcej gier, aplikacji, oprogramowania, tworzonych gier itp. .

Jeśli chodzi o zastosowanie grywalizacji na przedmiocie historia, to można powiedzieć, że nie ma konkretnych przykładów, a nauczyciele, z którymi realizowano grupę docelową, uważają, że zastosowanie grywalizacji na przedmiocie historia jest ważne i przydatne.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Wykorzystanie praktyk grywalizacji i opowiadania o historii może być skutecznym wsparciem nauczania i użyteczną strategią angażowania dzieci w proces uczenia się. Dwa możliwe różne doświadczenia oparte na tego typu podejściu: laboratorium grywalizacji i edukacyjna gra wideo (poważna gra). W obu przypadkach zainteresowanie historią jest stymulowane przez zabawę i identyfikację; w ten sposób dzieci przekształcają się z biernych magazynów pojęć w aktywnych bohaterów swojej nauki.

Inni mają pewne doświadczenie w korzystaniu z grywalizacji; oto ich komentarze i sugestie:

- Zaangażowanie grupy klasowej w odgrywanie ról również poprzez przedstawienie (sztuka).
- Tworzenie map związanych z bitwą.
- Połączenie gry z badaniem obrazu pozwala niepełnosprawnemu uczniowi lepiej zapamiętywać koncepcje.
- Opowiadanie.
- Gry zespołowe i praca w grupach.
- Daty do odgadnięcia.
- Używanie fiszek do zapamiętywania dat i wydarzeń.
- Odgrywanie ról: niepełnosprawni uczeń wciela się w rolę postaci historycznej, co pozwala mu przeżyć na nowo swoje życie i przedsięwzięcia. Dzięki uczeniu się przez gry uczeń staje się bohaterem treści historycznych. Uczynienie ucznia postacią historyczną, stworzenie scenariusza historycznego epoki z innymi postaciami granymi przez jego kolegów z klasy. W ten sposób, pamięć oraz rozumienie ucznia z niepełnosprawnościami umacnia się. Punkty oraz nagrody powinny zostać wliczone w grę, aby była ona dodatkowo interesująca.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

- Zimna Wojna: skomplikowany zbiór powiązanych ze sobą wydarzeń, w złożonym mechanizmie mającym na celu spór między dwoma supermocarstwami. Za pomocą niektórych technik projektowania gier możliwe jest przekształcenie tego procesu w system reguł i wyników. Poprzez grę między dwoma graczami możesz symulować wojnę między Związkiem Radzieckim a Stanami Zjednoczonymi.

Platforma internetowa o nazwie „Wordwall”, na której można znaleźć gry o różnej tematyce, poziomie i typie, stworzone przez pracowników z całego świata. W wersji demonstracyjnej możliwe jest również tworzenie gier za darmo (jednak w ograniczonej liczbie). Następnie jest klasyczny, ale ponadczasowy „kahoot”. Na stronie „kidpass” można znaleźć opis aplikacji historii dla dzieci; w każdym razie Internet jest pełen pomysłów i informacji do wyboru.

Zalecenia:

Kraje, które wciąż pracują nad osiągnięciem i budowaniem wysokiej jakości edukacji włączającej, powinny brać przykład z krajów, które już odnoszą sukcesy i poprzez praktyczne przykłady sprawdzone w tej dziedzinie.

W zakresie wykorzystania grywalizacji i przedmiotu historii w edukacji osób niepełnosprawnych należy stworzyć nowe narzędzia, które będą dostosowane do wieku i rodzaju niepełnosprawności oraz będą dostosowane do potrzeb i możliwości tej grupy docelowej.

Niektóre z istniejących narzędzi grywalizacji można dostosować i udostępnić osobom niepełnosprawnym.

BIBLIOGRAFIA

<https://dexonline.ro/>

<https://www.reginamaria.ro/utile/dictionar-de-afectiuni/dislexia>

<https://en.wikipedia.org/wiki/Dyslexia>

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

ANNE HENDERSON - Dyslexia Dyscalculia and Mathematics -A practical guide , Ed :ROUTLEDGE, 2012

How to Study with Dyslexia, Paperback-Editura: How2become.

Abilitatea de a citi. Dezvoltare si dificultati –

https://jucarii-vorbarete.ro/product/abilitatea-de-a-citi-dezvoltare-si-dificultati/?gclid=Cj0KCOiAjc2QBhDgARIsAMc3SqTC7NGnNuzvkU2CCVHxKmlkSkfd09yUn45PkwgSaOscPRDlwBlzekaAnpjEALw_wcB

<https://fingernal.ru/ro/materials/disleksiya-opredelenie-prichiny-simptomy-i-lechenie-disleksiya-u-mladshih/>

https://edubh.ro/upload/red/GIMNAZIAL/CONSILIERE_SI_ORIENTARE/GHID%20pentru%20profesori.pdf

<https://dexonline.ro/>

<https://www.reginamaria.ro/utile/dictionar-de-afectiuni/dislexia>

<https://en.wikipedia.org/wiki/Dyslexia>
dislexic.ro/despre-dislexie/terapia-dislexiei/psihoterapia/

en.wikipedia.org/wiki/Anna_Jean_Ayres

en.wikipedia.org/wiki/Anna_Jean_Ayres

www.sindelar.at/

www.meixner.hu/

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

<https://ik-ptz.ru/ro/fizika/testy-na-vyyavlenie-problem-s-chteniem-disleksiya-batareya-testov-na.html>

<https://idecide-project.eu/translations/ro/Dyslexia-ro.pdf>

<http://www.cjraems.ro/seosp/Copiluldislexicorespcomuna.pdf>

<https://teleseict.com/ro/metodologie-pentru-ajutorul-persoanelor-cu-dislexie/>

<http://www.abletech.ro/en/communication-software.html>

<https://www.robobrace.org/>

<http://www.cjraems.ro/seosp/Copiluldislexicorespcomuna.pdf>

<http://www.isjiasi.ro/documente/RED/proiecte/Orientari%20teoretice%20si%20practic-aplicative%20privind%20interventia%20educa%C8%9Bional%C4%83%20asupra%20copilului%20dislexic.pdf>

<https://fingernal.ru/ro/materials/disleksiya-opredelenie-prichiny-simptomy-i-lechenie-disleksiya-u-mladshih/>

<http://www.euroblind.org/about-blindness-and-partial-sight/facts-and-figures>

<https://www.who.int/en/news-room/fact-sheets/detail/blindness-and-visual-impairment>

<https://equalsims.blogspot.com/p/the-guide-for-subject-teachers-in.html>

<https://eda508lowvisionblindness.weebly.com/general-characteristics.html>

<http://ombudsman.mk/upload/Posebni%20izvestai/2020/Poseben%20izvestajDeca%20so%20poprecenost-2020.pdf>

https://gem-report-2020.unesco.org/wp-content/uploads/2021/02/North_Macedonia.pdf

<https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/83296NED/table?ts=1641728567714>

Education of people with disabilities in Poland: <https://rampa.net.pl/edukacja-osob-z-niepelnosprawnosciami/>

<http://abc.lzinr.lublin.pl/edukacja/ksztalcenie-przedszkolne-i-szkolne>

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

IT Education Center: <https://cie.gov.pl/>

Education of people with disabilities (Serafin Teresa):
<http://orka.sejm.gov.pl/wydbas.nsf/0/33550F47E661F69CC1257E7300368C7A/%24File/Serafin.pdf>

Statistics Poland: <https://stat.gov.pl/>

IT Education Center: <https://cie.gov.pl/>

www.sejm.gov.pl

www.senat.gov.pl

www.senat.edu.pl

www.gov.pl

www.prezydent.pl

<https://bip.brpo.gov.pl/>

<https://brpd.gov.pl/>

<https://niepelnosprawni.gov.pl/>

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

